

Dissertationem inauguralem de abortu / [Melchior Benjamin Kaldenbach].

Contributors

Kaldenbach, Melchior Benjamin.
Vehr, I.
Universität Frankfurt an der Oder.

Publication/Creation

Frankfort-on-Oder : J. Coepzel, 1684.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/hz79t5nd>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

SUMMOFAVENTE ARCHIATRO!

SUFFRAGANTE

GRATIOSISSIMO MEDICORUM ORDINE

IN ILLUSTRIS HAC VIADRINA,

DISSERTATIONEM INAUGURALEM,

DE

ABORTU.

SUB PRÆSIDIO

SPECTABILIS DOMINI DECANI,

DN. IRENÆI VEHR.

MED. DOCT. ET PROFESS. PUBL.

POTENTISSIMIq; ELECTORIS BRANDENBURG

MEDICI ORDINARIJ,

AC FACULTATIS SUÆ SENIORIS,

DOMINI PATRONI, PROMOTORIS & ADFINIS SUI

OMNI OBSERVANTIÆ CULTU ÆTERNUM DEVENERANDI,

PRO LICENTIA

SUMMAM IN ARTE MEDICA DIGNITATEM

ATQVE PRIVILEGIA DOCTORALIA

CONSEQUENDI,

PUBLICO ERUDITORUM EXAMINI SISTIT

MELCHIOR BENJAMIN Waldenbach

Miezierfiza Polonus.

D. VIII. JANUARIJ, ANNO MDC LXXXIV.

IN AUDITORIO MAJORI HORIS ANTE- ET POMERIDIANIS.

FRANCOFURTI AD VIADRUM,

TYPIS IOHANNIS COEPELII ACAD. TYPOGR.

INCOMPARABILI HEROUM PARI,
FRATRIBUS GENTE ET MENTE GERMANIS
SPLENDIDISSIMA DEMANDATORUM MUNIUM EMINENTIA,
CELSISSIMIS,
AVITA MAJORUM GLORIA ILLUSTRISSIMIS,
GENERIS ANTIQVITATE ATQVE SPLENDORE NULLI,
FAMILIÆ SECUNDIS,
STUPENDO VIRTUTUM STUDIO INCLUTISSIMIS,
MERITIS IN PATRIAM, RERUMQVE CUM DOMI,
TUM FORIS GESTARUM FELICITATE, GRATÆ
POSTERITATI
DEPRÆDICANDIS,
DOMINO

DNO. JOANNI DE BNIN
OPALINIO,

COMITI IN GORKA, RAWICZ & OSSECNA &c. &c.
SUPREMO MAJORIS POLONIÆ GENERALI, PALATINO
BKESDENSI, &c. &c. &c.

DOMINO
DNO. PETRO DE BNIN
OPALINIO,

COMITI IN RADLIN &c. &c. PALATINO
LENCICIENSI, CAPITANEO MEDERICENSI,
&c. &c. &c.

INVICTISSIMI POLONIÆ REGNI,
SUB UMBONE ET IMPERIO
AUGUSTISSIMI REGIS
JOANNIS III.
IMPERATORIS FORTUNATISSIMI
ET OB VICTORIAS DE BARBARIS REPORTATAS
IMMORTALIUM CHORO DUDUM ADSCRIPTI,
SENATORIBUS MAGNIS,
HEROIBUS,
PRUDENTIÆ & FORTITUDINIS FAMA
STRENUISSIMIS,
MUSARUM PATRONIS SUMMIS,
DNIS. DNIS. MEIS GRATIOSISSIMIS,
INAUGURALEM HANC DISSERTATIONEM
DEVOTISSIMA MENTE, SUBMISSISSIMA MANU,
OFFERO,
ILLUSTRISSIMARUM CELSITUDINUM
HUMILLIMUS ET OBSERVANTISSIMUS
CULTOR,
MELCHIOR BENJAMIN aldenbach/
POLONUS.

M. B. C.

§. I.

Um ex Vocum Notitiâ , ad illustriorem rerû , quas quærimus, indaginem manu quasi ducamur ; Atque è diverso turbato Nominum usu, rerum quoque ipsarum usus turbetur : meritò Dissertatio nostra *de Abortu* initium ab evolutione Nominis accipit ; præsertim cum metuendum sit, ne *Homonymia* multifariâ hujus vocis ejusq; *Synonymorum* acceptione nobis imponat.

§ II. *Origo* quidem *Nominis* in promptu est, cum facilè deducatur ab *aborior*, quod idem est ac Abortum facio. Aut *Abortus* dicitur quasi abs re ortus, ut quasi non ortum vel frustra ortum significet, juxta SENN. *Pr. Med. l. 4. P. 2. S. 6. C. 2. p. m. 397.* PLATERUS per ortum Fœtus quasi non tempestivum explicat, *Pr. T. 3. l. 2. c. 3. p. m. 472.* RODER. à CASTRO *de Morb. Mul. l. 4. c. 4.* Abortum quasi à naturali ortu remotum dicit.

§. III. *Synonyma* varia occurrunt, Latini præter Abortus, *Aborsus* quoq; & *Abortionis* vocabulo ad designandum intempestivum Partum utuntur. Quamvis aliqui (accuratiùs, ut volunt, loquendo,) binis prioribus Vocabulis potiùs legitimum ante Tempus exclusum Fœtum, quam ipsum Morbum vel, si mavis, Symptoma, quod *Abortio* dicitur, designent. Deinde nonnulli cum NONIO

MARCELLO iterum inter *Abortum* & *Aborsum* discrimen ponunt; Dicuntque *Aborsum* Enixionem Fœtus in Conceptionis exordio; *Abortum* contra propè pariendi Tempus. At verò, an notabilis usus sit hæc vocum distinctio? meritò cum PILLINGIO *Diff. Inaug. de Abort. c. 1.* dubitamus.

§ IV. Græcis, ut aliqui docent, dicitur ἐκρῶσις s. Effluxio, διὰ τῆς ῥέειν, quæ verò Vox non tam Abortum, quam falsum Germen denotat, SENN. l. c. VARAND. de *Affect. Mul. l. 2. S. 4. c. 9. p. m. 305.* Porro dicitur ἐκτρώμα, ἐκτρώσις, ἐκτρώσμός, ἐκτρώματισμός, διὰ τῆς πτρώσκειν, *damnum inferre*, quod Fœtui aliquo modo organizato contingere creditur, atque, ut ARISTOT. 7. de *Hist. anim. c. 3.* putat, septimo à Conceptione die usque ad quadragesimum accidit, hocque vocabulum Brutis inprimis attribui, eo sensu, quo Germani dicunt, *sie haben verworffen*/ autor est JUST. RUDOLH. *Hendenreich/ Diff. Inaug. de Abort. c. 1. p. 5.* Qui verò Abortus à quadragesimo die usque ad legitimum Partus Tempus rejicitur, ἀμβλυσμός s. ἀμβλύωσις, διὰ τῆς ἄμβλειν, *tanguere*, dici putatur. Aliàs φθορά, ἀποφθορά, διὰ τῆς φθέρειν *corrumpere*, HIPPOCRATI audit, nec non ἀπώλυσις, ἀπὸ τῆς ἀπολλύεσθαι, *perdere*; Ceterum, si verba rebus strictius applicemus, ἀμβλυσμός s. ἀμβλύωσις, potius is Abortus dicendus est, qui debilitatem Fœtus pro causa agnoscit; neque video quid obstat, cur non etiam Partui legitimo imbecillum illum proferenti, Nomen hoc imponi possit. Germanicè dicitur, *Eine frühzeitige Geburt oder Frucht*/ item *Es ist den Frauen unrichtig gegangen/ sie seynd zu zeitig eingekommen.* Licet hic ultimus loqvendi modus etiam tunc adhibeatur, quando aliquot diebus ante legitimum parturiendi

riendi Tempus puerperiam ingrediuntur, qui tamen Partus nullo modo Abortus dicendus est, de quo in sqq.

§. V. *Homonymiam* si contemplemur, præter propriam, Tropicam quoque significationem habet *Abortus*, dum pro infano ridiculoque ausu sumitur. Ut si intempestive quispiam & ante perfectionem justam aliquid molitur; aut quando Discipulus vult erudire Magistrum, *abortire* dicitur. Nonnunquam sumitur pro exorto adjectivè, ut aborta Sidera. Plantis quoque & Arboribus à THEOPHRASTO *Abortus* attribuitur: sicut LUDOV. BONACIOL. Excretionem Seminis *Abortum* nominat. HIPPOCR. *de Morb. Mul.* ὅταν, ait, ἡ γυνὴ ἐκτρώσῃ, καὶ τὸ παιδίον μὴ ἐξίῃ, *cum abortit Mulier & Puer non excluditur*; ut videatur ἐκτρώσων etiam dixisse, cum Fœtus in Utero materno mortuus adhuc detinetur. Pariter PAUL. ZACH. Fœtum mortuum, etiamsi justo tempore edatur, *Abortum* dicendum esse putat, juxta SENN. *Pr. Med. l. 4. P. 2. S. 6. p. m. 398*: Sicque cum ALPHONSO CARANZA consentire videtur, qui *Abortum* dicit Extinctionem Fœtus. Deinde *Abortus* Exclusionem Fœtus bene formati, si ante legitimum Tempus accidat, indicat, adeò ut & Septimestris, ut tradit JOH. CONRAD. AXTIUS, *Dialog. de Part. Septim.* & Octimestris, ut JOH. RAPH. MOXIUS *de Morb. acut. curand. in Fœt. per V. S. c. 8.* habet, sub hoc nomine comprehendantur. Nonnunquam etiam, *Abortus* pro *monstruoso Partu* sumitur, quæ tamen significatio maxime aliena est. Nostra quæ sit mens in acceptione hujus vocis, discas ex Definitione Abortus, quam talem damus.

§. VI. *Abortus est Fœtus Humani ante legitimum Tempus ex utero exclusio, sive vivus prodeat, sive mortuus.*

§. VII. *Genus commune* habet cum Partu legitimo. Differt enim ab ipso tantum fere ratione Temporis legitimi, quod anticipat. Dantur quidem nonnulli, qui jam tum Mulierem abortivisse contendunt, quando Foetus mortuus, vel putrefactus, aut induratus in Uteri claustris adhuc continetur. Verum rectius VARANDÆI adsertum videtur, quod habet *de Affect. Mul. l. 3. S. 4. c. 9. p. m. 304.* ubi scribit: *Etsi mortuus Foetus, aut putrefactus & induratus ibi (nempe in Utero) aliquando delitescat, non tamen pragnans prius Abortum passa dicitur, quam excreverit rem ejusmodi naturæ molestam ac alienam.* Et frustra secus sentientes se Verbis Hippocratis, §. 5. jam allegatis, fulcire conantur.

§. VIII. *Foetus* Exclusionem dico, ut distingvatur *Abortus* ab illâ exclusione, quâ rudis & indigesta Moles, vel Molæ diversarum Figurarum, de quibus *Ephem. Germ. An. 1. Obs. 1. Schol.* referunt; vel Grumi Sangvinis, aut Pituita verminosa (qualem in Matronâ non ignobili ante semestrem spatium cum Tumore Abdominis observavi,) vel Flatuum aut Aqvarum copia, erumpunt. Qui recensiti similesque Casus nullo modo Abortus nomen merentur, quin potius pro suppresso Mensium Fluxu vel saltem Mola habendi sunt, consentiente STLVIO *Pr. Med. l. 3. c. 6. §. 54.* Ast sedulâ accuratâque inspectione hîc opus est: contingit enim nonnunquam, ut δύναμις πλατυή Foetus formationi intenta, primis statim diebus in negotio hoc impediatur, de quâ re plura inferius: Hinc fit, ut nonnunquam post decimam à Suppressionione Mensium hebdomadem, Fœminæ massam carnosam ejiciant, in quâ vix notabilis Foetus occurrat; quæ nihilominus postea, educto circa hebdomadem octavam è Brachio San-

Sanguine, nil simile in se animadverterunt, verum gravidæ deprehensæ sunt, atque circa nonum Mensem Fœtum pepererunt vivum vitalemque. STRUV. *l. c.* §. 56. 57.

§. IX Deinde nonnulli præter jam dictam rationem, hac quoque de causa in definiendo Abortu *Fœtus* nomen addunt, ut distinguant ipsum ab *ἐκρῶσι* s. *Effusione*, quam primis in diebus contingere omnes statuunt. Nimirum, quod plerique cum ARISTOTELE putant, à primo usque ad septimum diem; vel, quod STRUVIO placuit, *Pr. Med. l. 3. c. 5. §. 24. 67.* intra triduum vel quadriduum. Vid. plura hæc de re ap. VARAND. *de Affect. Mul. l. c.* ALEX. MASSAR. *Pr. Med. l. 4. c. 11.* Verùm, ut rationes à SENNERTO *l. c.* allatas præteream, cum per experientiam hodie constet, Semen virile in foeminam ejaculatum, in generatione tantum efficientis munere fungi, dum Spiritus seminalis à glutinosis particulis sese liberans, atque ad testiculum muliebrem penetrans, inibi maturius, vel magis dispositum, aut porosum Ovum intimius subit, uti præter HARVÆUM, ELSHOLTZ, in *Ephem. Germ. An. V. Obs. 196.* it. Dn. D. RIVIN. *Diff. de Spir. Hom. Vital. c. 3. §. 12.* tradunt. Quilibet facile videt, quid de hac Veterum *ἐκρῶσι* statuendum sit. Certè, id quod intra septiduum, aut etiam post nonnunquam, ex compressarum Mulierum Genitalibus effluit, potius pro Humore ex Glandulis Vaginæ Uteri exsudante, aut pro eo, cum quo simul virile Semen foecundum delatum fuit, habendum est; potestque hic effluxus fieri salvâ Conceptione. Adeo ut *ἐκρῶσις*, qualem Veteres credidere, nullo modo locum habeat. Si verò secundum hodierna principia, Ovum, quod Utero, ante jacta partium manifesta rudimenta, excidit, vel quod per Tubæ angustias penetrans frangitur, uti non-

nunquam contingere posse autumat ELSHOLTZ *l.c.*, *ἐπεὶ* Cir
rominare velis, adeò non repugnaverim. Quantum
verò ad Ovum, quod ex utero compressarum Mulierum
exclusum nonnunquam legimus, ut potius pro verò id
habeamus Abortu, quam merà effluxione, persuadet no-
bis Observatio KERKRINGII, quam habet *Anthropog.*
Ichnogr. c. 2. Ubi nimirum post tres vel quatuor à Con-
ceptione dies Foetus formatum in Ovo, Cerasi magni-
tudinem æquante deprehendit.

§. X. Cumque, quod supra innuimus, potissima
Abortus conditio à Tempore desumenda sit, non sine
causa in Definitione *ante legitimum Tempus* addidimus:
Distinguentes hoc modo Abortum ab ipso Partu natu-
rali. Est enim & hic Exclusio foetus, sed tempore legi-
timo facta. Quippe sicut animalia omnia suæ Magni-
tudinis & Temperiei, ita & gestationis & Partus deter-
minationes habent. Legitimum verò Tempus audit,
quod solitum in hoc negotio ac consuetum est, & ut-
plurimum à Natura servatur. Hoc imprimis determi-
natur à perfectione & vitalitate Foetus. Foetus autem
vitalis & perfectus est, qui non solum ad vitam, sed &
ad robur partium absolutus est. Absolutus verò ad u-
trumque judicatur, qui non solum vivus in lucem pro-
dit, verum qui insimul aptus est in vitâ permanere, qui-
que totius corporis organici formationem habet. Apti-
tudo verò hæc, cum, ut contingens, latitudinem suam
habeat, dum alios tempestivius, alios segnius prodire vi-
demus, Partus Tempus angustioribus terminis includi
haud poterit, quin potius ipsi latitudo quædam neces-
sario concedenda; verum, quod WEDELIUS monet *Phy-*
siol. S. 3. c. 31. juxta æquum & bonum. Vid. PAUL. ZACH.

Quest.

Quæst. Medico-leg. l. 1. Tit. 2. Qv. 1. Amat enim Natura sæpè evagari, & legem hanc servare stabilem, ut nulla sit lex, quam ipsi non liceat aliquando infringere, & liberiorius ludere, cum in rerum omnium, tum vel maximè in Corporis humani conformatione; uti eleganter loquitur KERKRING. *Præfat. ad Osteogen. Fæt.*

§. XI. Petendus itaque legitimus Partus Terminus à posteriori venit. Cumque frequentiore nobis circa finem noni & initium decimi Mensis perpetua & invariata Observatio obtulerit; legitimum partus Tempus in Mensem nonum & decimum cum plerisque Physicorum & Medicorum ponimus. Nimirum maximè legitimum pariendi Tempus, & quo plerique Fœdus in lucem eduntur, est Mensis nonus & decimus, à die decimo quinto noni Mensis, ad diem decimum quintum decimi Mensis tum enim *τελειογενίαν* Fœtum affectum esse, & propter defectum sufficientis alimenti & uberiores Aëris accessum, ad exitum properare, cum MOEB. *Fund. Physiol. c. 20. §. 45.* ARNIS. *de Part. Hum. legit. Term. §. 15.* AMMAN. *Parænes. c. 4. §. 28. p. m. 34.* BOHN. *Exerc. Physiol. ult. §. 1. & 6.* putamus. HARVÆUS *de partu*, usitatum Uteri gerendi computum, eum Terminum servare adserit, quem Christum Salvatorem nostrum, Hominum perfectissimum, in Utero Beatæ Virginis Matris suæ emensum fuisse, piè credimus. Quod eo lubentius amplecteremur, modo in Sacris Literis hujus Temporis, ut certi facta esset mentio. Accedit insimul, quod de eo die Nativitatis *Θεογένησις*, quem hisce in diebus devotè celebravimus, apud Veteres Ecclesiæ Doctores plurimum dubitatum fuerit, ut ex CLEM. *l. 1. Strom. & EPIPHAN. l. 2. Tom. Har. §.* patet. Quamvis hanc controversiam, veni-

luti

luti quæ ad aliam Cathedram spectat, nostram nunc facere adeo non cupiamus.

§. XII. Jam verò cum enitendi Tempus in præcedentibus quodammodo determinaverimus, dubium oritur: an nulla Foetus Exclusio, alio Mense vel citiùs, vel tardiùs facta, dici possit Partus legitimus? præsertim cum multorum Scriptorum Observatione & Auctoritate, constet, etiam alio tempore, longiùs adhuc à nono Mense remoto Foetus fuisse editos vitales. Sic MONTUUS Historiam refert Pincernæ Galliarum Regis Henrici, quinto Mense nati, qui illius ævo ætatis fuit consistentis. A CARDANO *Tr. 3. l. 1. Contradiet. 4.* mentio fit Comitis de Trivultiis, quæ sub id Tempus juvencula apud Comitem S. Secundi degebat, quinto Mense editæ; Observationemque propriam Foetus quinto Mense editi addit BENED. STLVAT. *Conf. & Resp. Med. Cent. 4. Conf. 64.* Sic NICOL. FLORENT. FERD. MENA, *Com. in Hipp. de Septim.* VALLES, *Comment. in Epid.* SPERON. *in Dialog. de Part.* HOR. AUGEN. *i. de Part. c. 20.* AVICENN. *l. 9. de Nat. animal. c. ult.* allegante ARNISÆO *l. c. §. 77.* exempla plura, partim visa, partim audita adferunt, quibus, sexto Mense vitalem posse edi Foetum, acriter contendunt: similemque Observationem Foetus 163. dierum, vivi editi D. D. FRID. MOLLERUS, *MED. ELECT. BRANDENB.* exhibet, de quo duodecim annos in foro fuit litigatum, tandemque decisum, quod sit legitimus Partus, utut Sexti Mensis solum fuerit. Videri hic quoque meretur D. D. AMMAN. *Med. Crit. Resp. ad Cas. 68.* De septimestri & Octimestri Partu hodierna luce nullus ferè dubitat, omnesque pene adfirmant, illos esse vitales & legitimos.

§. XIII. Verùm pace tot tantorumque Viro-
rum liceat nobis paulò aliter sentire, atque, uti supe-
rius innuimus, naturalem certumque Partus Terminum
in Homine, æque ac ceteris animalibus, præsupponere:
ut, veluti reliqua animantia, suæ speciei determinatum
congruumq; nascendi tempus habeat, decenti latitudine,
ut in ceteris, minimè destitutum; quæ nonum & deci-
mum Mensem comprehendat. Cum enim Fœtus hisce
duobus Mensibus editi non solum vitales existant, verùm
suâ quoque bonâ conformatione justam perfectionem,
se adsecutos esse testentur; meritò hos naturali & maxi-
mè legitimo Partu editos esse, adfirmamus. Ceteri ve-
rò antè hoc statutum Tempus prodeuntes, sive Quin-
quimestres, s. Semestres, s. Septimestres aut Octime-
stres fuerint, licet vitales nonnunquam existant, cum
tamen semper aliquam imperfectionis notam adferant;
dum vel Sutura coronali nimium hiant & adaper-
ta, aut ventre adeò pellucido, ut interiora omnia intuen-
tibus patefiant, aut auriculis ab Osse Temporis mirum
in modum divulsis, aut labiis imperfectis Sangvinemq;
resudantibus, in lucem veniunt, uti adnotarunt PAUL.
ZACH. *Quest. Medico-leg. l. c. §. 86. p. 30.* PETR. BORELL.
Hist. & Obs. Medico-Phys. Cent. 1. Obs. 71. p. m. 75: Aut, et-
iamsi sani edantur, binis tamen primis Mensibus ferè
dormiunt, nec nisi valetudinarii post adsumtum alimen-
tum vigiliis exercentur & torquentur, teste STLV. *Pr.
Med. l. 3. c. 7. §. 35. 36.* Ecquid aliud attestari possunt,
nisi prodierint? quod ante tempus ortui suo destina-
tum expulsi. Cum insimul spatio Temporis reliqui ja-
cturam suam integritate Organorum compensent. Vid.
iterum BORELL. *l. c.* STLV. *l. c.* Hoc tamen differentiæ
inter Quinquimestrem, Semestrem, Septimestrem, &

Octimestrem intercedit, quod respectivè ad Tempus inter se differant: Et priores ob omnimodam imbecillitatem & deficientem vigorem, maximamque distantiam à totâ sua perfectione, nullo modo morbificam causam superare possint; Cum Septimestribus & Octimestribus adhuc possibile sit diuturniorem vitam agere, tanquam validioribus, & qui majorem vigorem ex majori alimenti copiâ adepti sunt, & minùs à naturali perfectione distant: licet, quod ferè omnes Autores confirmant, ut valetudinarii vitam breviorē consumant. PAUL. ZACH. *l. c. p. 29.*

§. XIV. Sunt quidem nonnulli Physicorum & Medicorum, qui Quinquimestres & Semestres Partus è numero legitimorum ejicientes, Septimestrem tamen & Octimestrem non solum vitalem, sed & naturalem & legitimum esse adfirmant; quod nonnunquam Fœtus solito robustior septimo vel octavo Mense prodeat. Licet vero haudquaquam negem, Naturam sui juris esse & nonnunquam evagari, attamen tam amplum evagandi spatium sibi sumere vix credo. Neque video quid obstat, cur non etiam Quinquimestris & Semestris Partus hoc modo dici possit vitalis & naturalis, æque ac Septimestris & Octimestris? Accedit, quod certitudo hujus adfertur à Mulierculis petenda sit, fallere viros doctis. Uti aliquoties credulos Medicos fefellisse, Fœtumque qui Nonimestris erat pro Septimestri ipsis obtulisse constat. Unico certè LUDOVICO intra paucorum Annorum decursum, vel decem novisse contigit, quæ ipsi, Uxori que ipsius, aut necessariis suis, copulam antè copulationem passæ sunt, riseruntque tacitè & in sinu judiciorum absolutiones; Idemque multos novit ab Obstetrice Socruve suâ objurgatos,

tos, quod Puerperas, nec sub primis fervoribus renitentes, vel tertio quartove die nimium & ultra scamna amaverint. Vid. EPHEM. GERM. *An. VIII. Obs. 69.* Confer. PAUL. AMMAN. *Med. Crit. Cas. 47.* Cumque certum ingravidationis signum, generationis operi nonnunquam minus attentæ vix habeant, quomodo ipsis de legitimo Partus Terminò constabit?

§. XV. Ut hinc pateat posse quidem Foetum Septimestrem & (qui majorem adhuc præ illo prærogativam habet, vid. EPHEM. *l. c.*) Octimestrem vitalem esse; At vero cum sibi solus ad vitam ulteriorem peragendam rarò sufficiat, sed ad statum usque Tempus singulari plerumque diligentia refocillari postulet, nonnunquam insuper in perfectionis consumatione aliquantulum deficiat, debiliorisque valetudinis & brevioris vitæ sit; legitimo & naturali Partu ipsum editum fuisse, dici haud poterit: Quin potius statuendum semper hic causam morbificam concurrere, suoque modo quasi quendam Abortum esse. Neque Themidos Vatum Autoritas obstabit: quippe quæ tali in casu à Medicorum Decretis dependet. Sed hæc nihilominus penitioris inquisitionis causâ dicta à nobis sunt: salvo aliorum judicio. Utque pauca de Undecimestri, & qui longius post Tempus contingit, Partu dicam; Datur quidem Undecimestris: rarius, imò rarissimè Duodecimestris: ultra quod Tempus vix prolongatur legitimi Partus Terminus. Cumque Partus hic, licet non semper, ut plurimum tamen vitalis sit, talis etiam dici meretur. Cum verò etiam à causâ morbicâ, utpote Mœrore & Sollicitudine Matris, juxta STRUV. *Pr. Med. l. 3. c. 2. §. 63.* infirmatus Foetus tunc temporis prodeat, naturalis, sensu medico, vix dici poterit.

§. XVI. Porro Fœtum, *sive vivus* prodeat *sive mortuus*, modo intempestivè nascatur, Abortum dicendum esse, in Definitione adseruimus. Ubi dissentientes quidem offendimus aliquos, qui Fœminam tunc tantum abortivisse credunt, quando mortuus Fœtus antè Tempus rejicitur; uti facit PILLING. ex autoritate SENN. *Diss. Inaug. de Abort. c. 2.* Verum cum nonnasci & natum mori paria sint, omnesque ferè Fœtus imperfecti & intempestivè editi, quamvis vivi prodierint, tantum per aliquot Horarum, dierum aut Hebdomadum spatium, debiles inter vivos subsistant; meritò pro nonnatis, atque per consequens pro Abortibus æstimandi sunt. vid. PAUL. ZACH. *l. c. l. 1. Tit. 2. Qv. 10.* Fœtus autem *humani* Exclusionem quare Abortum dixerimus, quilibet facilè intelliget, cui verum & genuinum Medicinæ Subjectum notum fuerit.

§. XVII. Ex *Utero* denique excludi Fœtum in Definitione addidimus: ut SUBJECTUM in Abortu affectum simul indicarem. Ubi meminimus quidem ex Observationibus Medicorum, Fœtum nonnunquam per Umbilicum, Abdomen, Ingvina aut Anum exitum quæfuisse; uti SCHENKIUS aliique adnotarunt, vid. MATTH. MORON. *Direct. Med.* Imò ipsum aliquando Vomitu rejectum fuisse, præter BERNH. MONTAN. CASP. à REJES. *Qv. XC. Elys. Camp. §. 16.* BARTHOL. *Anat. renovat. p. 270. it. de insolit. Part. Viis. c. 8.* EPHEMERIDES GERMANORUM *An. 1. Obs. 108.* novâ Historiâ confirmant. Verum has aliasque vias, quas natura nonnunquam more insolito sibi quærit, lubenti præterimus animo; præsertim cum Exempli illa non Abortum tantum, sed simul aliam constitutionem Corporis præternaturalem involvant.

Nunc

Nunc autem ad diligentiorē *Subjecti* perlustrationem properamus. Facilius quippe in notitiam Morbi ipsiusq; curæ venimus, si prius Sedem ejus ostenderimus; mōnente CORN. CELS. l. 4. de re Med. c. 1.

§. XVIII. SUBJECTUM itaq; *Abortus*, etiam illius, qui in consuetâ viâ prodit, ut *Quod*, (à LINDENIO *Representativum* dictum s. *παρασταλὸν*, quod repræsentat Morbum) Fœmina est; quippe cui soli competit Uterum gerere & parere. Ut *Qvo*, (à LINDENIO *Substantivum* s. *ὕψιστος* nuncupatum, quod nimirum molestiam sustinet,) idemq; *absolutum* & *Totale*, Corpus est; *Limitatum* s. *Partiale*, Uterus.

§. XIX. UTERUS verò (ut Constitutionem ejus secundum Naturam quodammodò explicem) est illa corporis fœminini Pars, quæ Substantiâ membranosa & nerveâ constans, in Hypogastrio s. infima Abdominis parte, quæ Pelvis dicitur, & ab Osse sacro & Ileï constituitur, sita, Hominis generandi formationi & augmentationi inservit. *Situm* accepit s. n. in mediâ Pelvis cavitate, in quâ certis *Ligamentis*, duobus *latis*, quas *Alas Vespertilionum* vocant, & duobus *rotundis* suspenditur; quæ etiam cavitas amplior in Fœminis ideò conspicitur, ut locum habeat Uterus distensionem idoneum, quam accrescens Fœtus poscit. Simili de causa *Membranosa* quoque nactus est *Substantiam*, ut nimirum pro formando fovendoq; Fœtu ampliari, eodemq; per Partum excluso, iterum ad decentem magnitudinem redire possit, cui fini an insimul *plicæ* inserviant, quibus interiori Uterum à Natura donatum esse aliqui volunt: nescio. *Membrana* verò Uterum cingentes *duæ* sunt, *Communis*, quàm à Peritonæo habet, quaque mediante validissimè

intestino recto, Vesicæ aliisq; Partibus adjacentibus adnectitur, externam ipsius faciem undique tegit. *Propria* interiorum ejus contextum fibrosum ac spongiosum, quem propriam Uteri Substantiam s. *παρέγχυμα* dicunt, undique circumvestit & perreptat.

§. XX. Hæc Uteri *Substantia*, quod *Affectiones* & *Attributa* ejus attinet, pro ratione *Ætatis*, *Mensium* & *Fœtus* gestationis, aliarumq; circumstantiarum, mirum in modum variat. In Virginibus juvenculis tenerior ejus est Substantia, in adultioribus densior. Instantibus & fluentibus Mensibus nonnihil intumescit, detumescitq; iterum cessantibus. Gravidis, ob copiosorem Sangvinis adfluxum, pro Fœtu alendo summè necessarium, rara fit & quasi spongiosa, duorumq; digitorum crassitiem fermè adæquat.

§. XXI. Hinc & *Magnitudo* ejus varia, pro Mulieris ætate, Temperamento, libidinis usu, corporis proceritate, Fœturâ aut Sterilitate, &c. In Puellis Ficus majusculæ magnitudinem haud excedens Uterus, exsanguis, albus & Venis quasi spoliatus conspicitur. In Virgine nubili pyriformis est. In Sterilibus Virginum Utero similis permanet. In fœcundis & ad concipiendum aptis parvam Cucurbitulam aut Ovum Gallinaceum amplitudine æquat. In Gravidis ad Fœtus incrementum augetur, adeo, ut cum ante ingravidationem sacri Ossis initium Uteri fundus non superaverit, jam ad Umbilicum & ultra etiam extendatur, ut tenuibus Intestinis incumbat. In Vetulis retractus, flaccidus, pallidus, Venis & Sangvine carens observatur. vid. BARTHOL. *Anat. renovat.* p. 161. HARV. *de Part.* it. ZORN. *Disp. Inaug. de Abort.* p. 10.

§. XXII.

§. XXII. In hanc Uteri Substantiam anfractuoso ductu terminantur Vasa sangvifera *Arteria & Vena*, partim à Spermaticis, partim ab Hypogastricis ramis oriundæ; quæ per Anastomofin unitæ, quod in gravidis luculenter patet, non solum Utero sed nascendo quoque fœtui alimentum suppeditant, & utriusque Saluti prospiciunt. Hæc Vasa Sangvifera in Gravidis aliquando ad tantam amplitudinem perveniunt, ut digitum in eorum cavitatem immittere liceat, donec cessante Lochiorum Fluxu, paulatim cum Utero pristinam quasi figuram recuperent. vid. GRAAF. *de Mul. Org. Generat. dicat. p. m. 246.* Hæcque sunt ista Vasa, per quæ lunare tributum in justæ ætatis Mulieribus ad genitale arum defertur, atque per quæ refluens Sangvis, ad acqvirendam novam virtutem Cordi iterum infunditur. Præter hæc Vasa Sangvinem ad- & re-vehentia, *Nervos* quoque Uterus suscipit, Spiritibus animalibus ad ipsum adducendis destinatos; qui duplici viâ ad uterum tendunt, nempe tum à propaginibus Sextæ Cerebri conjugationis, tum ab Osse Sacro. Hi pauciores ad supremam fundi partem, iique retis modò invicem impliciti; copiosiores ad fundi partem inferiorem, Uteri que Collum & partes circa pudenda feruntur. WILLISIO autore ad Testes à plexu Mesenterii maximo fibræ nerveæ insignes mittuntur, & aliæ propagines à Nervi intercostalis trunco, aliæque à Nervo, qui inter hunc plexum & Abdominis infimum intercedit, exeuntes, conveniunt: Hincque Passionis Hystericæ ortum explicat. Ab Utero plurima quoque oriuntur *Vasa lymphatica*, Lympham ad Cor deducentia. Hæc externam ejus Substantiam perreptando sensim coeunt, & rivulorum adinstar augescunt, donec ad
magnum

magnum Chyli Lymphæque receptaculum, ubi terminantur, pervenerint. Hæcque procul dubio sunt quæ BARTHOLINUS pro Vasis lacteis descripsit, c. 3. de Lact. Thor. vide GRAAFF. l. c. p. m. 247.

§. XXII. *Fundi* nec non *Colli* uterini dum in præcedentibus facta est mentio, partes præcipuas, in quas tota Uteri Moles dividitur, simul indigitavimus. Dico præcipuas: Nam Anatomici distinctius de Dissimilaribus quas vocant Matricis partibus tradituri plures nominant. Nempe & *Fundum*, & *Collum*, & præterea *Cervicem*, duasque *Tubas Fallopianas* dictas, Cornuum (quæ in Brutis maximam uteri partem absolvunt) quasi æmulas. *Fundus* suprema ac potior Uteri pars Fœtui domicilium præbet. *Cervix* s. *Collum minus*, media inter *Fundum* & *Collum majus* pars, definit ad *Orificium interius*; cuius usus non solum ad superflua eliminanda sed & necessaria admittenda. Huic tertia pars *Collum majus* s. *Vagina* continua est, Membri Virilis receptioni primario dicata. In cuius fine conspiciuntur *Caruncula* aliquot *myrtiformes* appellatæ, quæ *Claustum Virginale* fortassis ut plurimum, arctiori per fibrillas & membranulas cohæsione, constituunt; Quamvis & hoc circa medium Vaginæ peculiari membranâ constans deprehensum esse Observationibus traditum sit. Qui verò in Vaginam uterinam implantari *Meatum Urinarium*, *Vesicæq;* *Orificium* hic deprehendi contendunt, magnopere falluntur; uti pluribus docuit STLV. Pr. Med. l. 3. c. 4. §. 47. & sqq. Est enim *Orificium Vesicæ* potius in Externo muliebri Membro conspicuum. Cujus Partes, *pudendas* vulgo dictas, quoniam satis expositas dedit cum aliis Anatomicis ROLFINCIUS Ord. & Meth. cognosc. Part. generat. Part.

Part. II. cap. 34. & seqq. modestiùs me de iisdem taci-
turum quàm scripturum existimo. *Tuba* utrinque Fun-
do Uteri adnata, super ligamenta lata, quibus arctè ad-
hærent, pergunt ad *Testiculos* olim dictos, hodie *Ova-*
ria vocata Mulierum. Cùm quibus quomodo extra gra-
vidationis tempus, quomodo tempore imprægnationis,
magis minùsve conjunctæ; quævé alia illarum pariter ac
Ovariorum constitutio sit, cum paucis explicare non
liceat, liceat interim nobis B. L. ad eos remittere, quo-
rum opera nostrâ ætate in hoc negotio versata est. Nimi-
rum GRAAF. *l. f. c.* SCHVAMMERDAMMIUM *de Miracul. Nat.*
BARTHOLIN. *Anat. renovat. &c.*

§. XXIV. Hæc facies Organi fœminini Homi-
num generationi inservientis. Cujus *usus* prima-
rius est Generationis principia concipere, concepta
retinere, fœtum incubatione quasi fovere, formatio-
nem quodammodo adjuvare, formato nutrimentum sup-
peditare, perfectumq; & vitalem in has auras, allaboran-
tibus aliis partibus fœtuque ipso, excludere. Secundariò
quoq; Individui conservationi prospicit, dum superfluam
Sanguinis copiam statutis temporibus expurgans Mulierũ
Sanitati tuendæ præest. Est enim, teste HARVÆO *de Part.*,
Pars principalis, quæ totum corpus facilè in consensum
trahit, omniumq; Morborum Muliebrium causa evadit.
vid. ZORN. *l. c.* §. 23. p. 12.

§. XXV. Delineatâ sic, rudi quamvis penicillo,
Uteri Constitutione, pauca adhuc, quæ circa Abortus
Subjectum notanda veniunt, adjiciamus; ut nimirum
etiam de *modo*, quo *Subjectum* Abortus est, constet.
Subjectum Substantivum illudque *Partiale* ab aliquibus
cum agnoscatur geminum, videlicet Locus & Focus;
Subjecto nostro etiam hæc distinctio applicanda erit.

Locus itaque, cum sit Pars affecta, semper in *Utero* quaerendus. Focus verò, ut Subjectum causale, tunc in eo reperietur, quando per *ιδιοπαθειαν* Uteri, nullo alterius partis affectu præcedente, abortus oboritur. Si verò per *σημπαθειαν*, per alterius partis vitiosam communicationem, in consensum rapiatur Uterus, in *parte communicante* Focus hærebit; ceu clarius ex *αιτιολογία* patebit.

§. XXVI. Tempus enim est ut accessum faciamus ad investigationem CAUSARUM; Cui eò lubentius incumbimus, quòd sine harum cognitione certa Morbi natura, felixque ejus cura nulla concipi, nedum institui possit, summaque Medici peritia sit Morborum cognoscere causas.

§. XXVII. Ἀμεσθ f. IMMEDIATA Abortus CAUSA, est Vteri p. n. apertura, quæ Orificium internum; quæve fundum & Cervicem Coarctatio. Quamvis hæc cum illâ ita jungatur, ut simul causæ illius rationem habeat, ceu ex sequentibus patebit: Illa hanc ita comitetur, ut tempore quandoque prior, atque occasio quasi quædam hujus habeatur; Nec sine illa hæc ad Exclusionem Foetus intempestivam per Uterum sufficiat. Utriusque verò Originem proximè ut plurimum derivandam existimamus à Fibrarum & Tunicarum Uteri præsertim in Fundo & Cervice, præmaturâ *Contractione*; quàm tamen aliquando præcedit nimia earundem *distractio* f. *Relaxatio*, inprimis earum quæ circa Orificium internum sitæ & dispositæ sunt.

§. XXVIII. *Contractionem* porro præmaturam dictarum Uteri fibrarum, Spiritui in iisdem intempestivè exagitato aut rarefacto acceptam ferre liceat. Nimirum

rum dum ille exagitatus aut rarefactus amplius spatium acquirere conatur, non potest non Fibras quibus includitur distendere, & distendendo abbreviare. Cumq; abbreviatio hæc versus fundum Uteri contingat, non solum Cavitatem Uteri coarctari sed & Orificium ejus retrahi, sicque aliquo modo amplius reddi necesse est.

§. XXIX. Exagitari autem aut rarefieri Spiritum statuimus à *Sanguine, sive copiosius affluente*, sive particulis fermentabilibus *nimum turgente*, sive *nimis acri* & fibras sensiles vellicante. Quo modo quoque à violento quovis tangibili s. Objecto inproportionato, fibris infesto, Spiritum exagitari arbitramur.

§. XXX. *Relaxationem* deinde & *Distractionem* Fibrarum quod concernit, eam vel ab *Onere* premente, vel ab *humido* in ipsis Fibris coacervato & emolliente provenire putamus.

§. XXXI. Quæ omnia ut rectius intelligantur faciet REMOTIORUM CAUSARUM Evolutio, de quibus ordine eò tradere fert animus, ut primùm de illis dispiciamus, quas *Præternaturales* vulgo vocant; cum efficacissimæ hæc ad Abortus productionem, & vis earundem maximè manifesta sit: Deinde *Nonnaturales* exponamus; denique *Naturales* tangamus: Causandi, quem vocant, modò, quantum per brevitatis propositum licebit, singulis adjectò.

§. XXXII. Faciam autem in illarum commemoratione, ad exemplum SYLVII *Pr. Med. l. 3. c. 6. §. 60.* initium à *Plethora* s. *Abundantia Sanguinis*, paucis post conceptionem hebdomadibus ut plurimum, aliàs & ultimo tempore eveniente, in foeminis potissimum copiosum Menstruorum fluxum pati adseris. Nimirum hæc est, à qua

frequenter satis Abortum proficisci cum laudato Autore experiuntur attenti ad res ægrotantium Medici; Confirmante id nobis suo Calculo Excell. DN. PRÆSIDE, *Hodogetâ nunquam satis Venerando*, cujus multiplici experientiæ facilè fidimus. Proficiscitur autem ab illâ, interveniente ferè immodico Mensium, per ipsum inprimis Uteri fundum erumpentium, fluxu. Etenim dum occasione imprægnationis & subsistentium ejus causâ Mensium, Sanguis in toto corpore coacervatur, nec in foetus nutritionem placentæque productionem magnoperè consumitur, non possunt non ab onere illius contenti, vasa continentia, inprimis ea quæ circa Uterum sunt, quæve aliàs menstruatim elabendi rramam ei concesserunt, distendi; distentaque tandem, dum ipse exitum urget, aperiri; & aperta simul erumpendi fores illi concedere. Propter quam eruptionem, si in Uteri cavitationem contingat, turbari generationis negotium necesse est, conceptu laxius Utero adhærente, foetuque tenello, per Sanguinis copiam obrutis; communicatione cum maternis vasis abrupta; Uteri orificio interno, per Sanguinem intra Matricem cumulatam & sæpe acrem ac grumefactam, stimulatam & tandem hiantem, fundique & Cervicis contracturam simul sollicitante. Quid? quod & Sanguis circa Uterum majori in copiâ sese offerens, Spiritus fibræ inclusos rarefaciendo, contractionem earum versus fundum urgeat, ad quam Abortum sequi in superioribus dictum est. Si verò per Vaginam Uteri similiter immodicè & copiosè erumpat Sanguis, fit tandem ut depleto nimis Sanguinis penu, non suppetat Naturæ sufficiens ad augendum & alendum conceptum materia: unde ejus debilitas & deniq;

Mors,

Mors, juxta *Aph. 60. Sect. 5.*, hinc exclusio. Ubi notari meretur, quod dixi: *Immodicè & copiosè*. Ne quis obijciat nobis Observationes Scriptorum Medicorum, quibus constitit, Matres sine detrimento foetus aliquoties & ad dimidium usque gestationis Tempus Menstrua expertas fuisse. Ad modicum enim Mensium per vaginam erumpentium fluxum Abortum sequi adeò non necessarium est, ut ejusmodi excretionem potius ex re & comodo foetus esse aliquando, lubentes largiamur. Cœterum Exempla illius, illâ, quam diximus, de causâ concitati, inveniet qui volet apud JOH. DAN. HORST. *Obs. Anat. 5. SMET. Miscell. curios. SOLENAND. Consil. 14. HILDAN. Cent. 3. Obs. 59. p. m. 243.*

§. XXXIII. Atque quemadmodum subtractione Alimenti immodicos Menses ad abortum concitandum conferre ostendimus, ita & *Album* Mulierum fluxum, si modum excedat, intempestivam Foetus exclusionem eadem ratione promovere posse, uti annotavit LUDOV. BOURGEOIS *Lib. Obstetr. l. 3. c. 3.* nullum dubium est. Nam cum paucus est ille fluor, uti conceptionem non impedit, ita nec gestationi obstat; juxta varias Autorum Observationes, quas brevitatis causa omittimus. Accedit, quod pertinacior Leucorrhœa *Cacochymiam* etiam prodât, Causam Abortus pariter planè efficacem. Cujus causandi quidem modus pluribus exponi posset, sed cum is ex seqq. etiam quodammodo elucescat, sufficiet hoc loco paucis indicare: quod Symbolum suam conferat, aliàs nutrimentum Foetus inquinando & corrumpendo, eumq; enecando; aliàs Mensium immoderatum fluxum juvando, aliàs alios affectus, à quibus Uterus, sive per se, sive per consensum malè habet, producendo.

§. XXXIV. De iis verò atque reliquis, ad hunc Præternaturalium Causarum Censum spectantibus, ut constet, accusandi nunc nobis porro *Flatus*, sive in ipso Utero contenti, sive partibus aliis inclusi, earumque distensione angentes, & dolores non leves concitantes. De his res clara erit ex sequentibus. De illis AVICENNA: *Dixerunt, scribit, quod sit plurimum Abortus ex ventositate, (nempe Uteri) & veritas est iste Sermo. Quos quidem Flatus, meâ sententiâ, propter multas evidentes rationes, negandum non est posse Abortum facere.* Nimirum dum Flatus Uterum distendunt, ejusque latera à lateribus Conceptus deducunt, facile teneri illi nexus, quibus invicem conjunguntur, abrumpi possunt; eamque rupturam excipiunt deinde Causæ proximiores aliæ ad Abortum tendentes. Adde *Dolorem* quem *Emphysema Uteri* infert; à quo quidem originem habere hoc malum facile sibi persuaderi patietur, qui ad alios aliarum partium dolorosos affectus ipsum sequi animo pensitaverit.

§. XXXV. Namque, ut summatim dicam, vix est insignis aliquis Corporis *Dolor*, imprimis si diuturnior aliquantò sit atque Foëminas teneriores corripit, qui non periculum Abortus secum trahat. Id quod fit, quoniam inter Dolores Spiritus Matris magnoperè distrahuntur, qui non tantum Spiritus in Foetu in consensum rapiunt, sed & denique, individui conservationi unicè intenti, deserunt planè foetum amplius nutriendum & perficiendum, sicque Abortui viam sternunt. Unde *Colicam*, (quæ non rarò Cacochymiae pituitosæ & acidæ, aut flatibus debetur) *Dysenteriam*, *Cardialgiam*, *Pleuritidem*, *Tenesmum*, *Stranguriam cum ardore*, & In-

conti-

continentiam Urinæ cum excoriatione Pudendorum conjunctam, Lumborum Dolores, &c. Abortum intulisse, observatum non semel est. Possentque in eam rem varia variorum testimonia adduci, nisi brevitati studendum esset. Quare HIPPOCRATIS tantum de uno alterove illorum, unum alterumve effatum notatu dignum apponere sustinemus. Nempe de Tenesmo aph. 27. S. 8. Si Prægnanti Tenesmus supervenerit: Abortus est causa. De Ventris & Lumborum dolore Locum ex lib. de Morb. Mul.: Si Mulier quæ Uterum gestat Ventris aut Lumborum dolore conflictetur, metus est ne ruptis Membranis, quæ optimè cingunt, abortionem ejiciant. Adnectimus quæ etiam de Excoriatione Pudendorum dolorosa, ab Incontinentia Urinæ profecta, propriam Observationem. Contigit enim nobis non ita diu nosse Generosam quandam Fœminam, Sarmaticæ Gentis, quæ quod primis Conceptionis Mensibus Urinæ continuo profluvio laboraret, hincque summam in genitalibus ab excoriatione molestiam pateretur, bis abortivit; Tertiâ verò vice gravida simili tædioso affectu vexata, adhibitis incrassantibus & acrimoniam Seri demulcentibus, circa quartum gestationis Mensem ab hâc incommodò liberata, felicem Partus Terminum sana expectat.

§. XXXVI. Accusandi ulterius quoque nobis veniunt Affectus alii Uterum affligentes, Fœtusque hospitium corrumpentes. Ut sunt: *Intemperies Uteri; tum frigida & humida*, cum pituitosi humoris abundantia; ob quam laxata ligamenta eum amplius retinere nequeunt, Juxta SENN. L. 4. P. 2. S. 6. c. 2. p. m. 393.: *tum frigida & sicca*, omnibus vitæ actionibus, eodem judicio, infesta. *Angustia* item *ejus*, quæ Fœtum grandior-

rem.

rem illi immorari non permittit; juxta Decreta HIPPOCRATIS & GALENI, fusius explicata & approbata apud laudatum Autorem *l. 2. p. 401.* Et *Densitas* distensionem justam, connexionemque cum Secundina firmiorem prohibens: Et *vitiosa alia conformatio*; velut illa, apud BARTHOL. *Hist. Anat. Cent. 5. H. 9.* occurrens: Et *Levitas* superficiei Interiorioris, ab oblinente eam viscidâ mucagine proveniens, dictæque connexioni pariter ob- stans; Quam insinuavit Cous. *aph. 45. S. 5.* Et *Inflam- matio* ac *Erysipelas*; quod *lethale esse Mulieri pregnant*i idem docuit *aph. 43. ejusd. Sect.* Et *Tumores alii* duri ac confirmati: Nec non *Procidencia*; de quâ vid. HARV. *de Part. p. m. 346.* aliterq; , ac aliquando improvidis Obste- tricum Manibus, attestante VOLCKAMERO *Ephem. Germ. An. IX. & X. Obs. 62.*, mutatus Situs: Ut & *Vulnera, Ulce- raq; & Cicatrices* varii generis; de quibus EPHEM. *cit. l.* Denique *Contenta præternaturalia* diversa: ut *Aque*, E- PHEM. GERM. *An. 1. Obs. 1. Schol.*; *Calculi*, HIPPOCR. *5. Epid.* PARE- US. *l. 24. c. 19.* DIOMED. CORNAR. *Cons. Obs. 1.* EPHEMER. GERM. *An. IV. Obs. 65.* *Vermes* & , quæ præ cæteris nominanda, *Mola*, frequens Abortus causa. De quâ notandum, quod aliquando ex conceptu genuino, turbato naturæ negotio, oriatur. Nempe dum nimum Sanguis adfluit, sæpè fit, ut Spiritus, dum se ab ipsius copiâ liberare tentat, Molam efformet, quæ Foetum aliquomodo jam forma- tum in se contineat. Quale exemplum habet KERKRING. *Spicil. Anat. Obs. 95.* Spectat hûc etiam *Conceptus & Fæ- tus* ipse præter naturam constitutus; De quo vero sigil- latim postea dicetur. Quorum omnium quæ causandi ratio sit, nec difficile est adsequi, nec nobis nunc licet exponere.

§. XXXVII. Recensendi quoniam etiam plures Morbi, tum Corpus Matris totum infestantes, tum Partes ejus certas primario corripientes; quorum vis ad Uterum pertingens, Abortum promovet. Et nominandæ hic imprimis *Febres acutæ*: Ad quas maximè digitum intendisse videtur HIPPOCRATES *aph. 30. S. 5.* quando *acutos Uterum gerentium Morbos lethales* pronunciavit. De his enim tam verum est hoc Prognosticon, quàm quod verissimum; Paucasque gravidarum Febribus continuis, ardentibus, Pleuritide &c. correptas superstites manere, nedum Abortum effugere videas. Quo pertinet etiam *aph. 55. S. 5.* *Quæcumque Utero gerentes febribus detinentur, & vehementer extenuantur citra manifestam causam, ea difficulter & cum periculo pariunt, aut in Abortionis periculum incidunt.* Tanta verò tanti periculi Causa ex vehementissimâ Sangvinis ebullitione originem ducit. Ebullitio autem hæc ab impetuosiore & furiosâ Spirituum agitatione, quæ id, quod corpori molestum atque inimicum est, digerendo atque destruendo è corpore eliminare indefesso labore student. Sanguis itaque dum ob nimiam hanc ebullitionem per totum corpus, sicque consequenter circa Uterum vehementiùs agitur, tum per adauctam ipsius Spirituascensionem Uteri fibras distendendo, tum suffocando, Foetum propellit. Accedit, quod propter Anorexiam acutis ut plurimum conjunctam, Foetus quoque alimento suo justo & proportionato destituatur, sicque debilitetur. Debilem verò ad intempestivam exclusionem admodum aptum esse, ex sequentibus constabit. Hiique Morbi quò malignioris sunt conditionis, eo quoque deteriores Gravidis existunt. Hinc in Peste aliisque malignioribus Morbis frequentes Abortus fieri, ex levi etiam occasione, ALEX.

BENED. *de Pest.* n. TH. BARTHOL. *Hist. Anat. Cent. 3. H. 59.*
aliiqve referunt.

§. XXXVIII. Sæpè tamen etiam contingit ut Mulieres diuturnioribus & inprimis per paroxysmum revertentibus Febribus detentæ aboriantur. Matre enim cruciatibus multis & molestiis debilitatâ, ipse quoque Fœtus tandem debilior evadit, atqve insimul corruptâ magis magisque per diuturniorem Morbi moram Matris Mafsâ Sangvineâ, tum Morbi causa cum ipso deniqve communicatur; tum nutrimentum ejus vel corrumpitur, vel eidem subtrahitur; tum ab ipso Utero Intemperies contrahitur, rectam retentionem impediens. vid. EPHEM. GERM. *An. VI. & VII. Obs. 241.* HILDAN. *Cent. 4. Obs. 56.* Sicqve Fœtus in Utero ægrotans & nutrimento corrupto vel subtracto deficiens, ab Utero debilitato facile dimittitur. Utut aliter aliquando evenire, Matreque satis debili, nec fœtu à Labe ejus immuni existente, Partum nihilominus non citari observemus. Quam in rem notabilis est Casus, quem hic Francofurti ante Annum & quod excurrit observavi in Gravidâ quâdam, haud infimæ fortis fœmina. Hæc Diætæ minus obtemperans, mox post conceptionem Quartana corripiebatur, cui deniq; Morbo, ipsâ præceptis Medicis morigeram se haud præbente, Hydrops Anasarca cum Ascite adjungebatur. In tali statu usque ad justum Partus tempus permanens, profluyente tunc ingente aquarum copiâ, Fœtum masculum quoad omnes partes absolutum & vivum edidit. Fœtum verò materna labe infectum fuisse, & lividus faciei color brevitasque vitæ confirmavit.

§. XXXIX. Commemorandi deinceps præcipui Affectus, quos vocamus *Particulares*, ad expulsionem Fœtus

tus intempestivam facientes. Ubi præter dolorosos illos quos §. 35. attigimus, inter eos qui supremi Ventris sunt, offerunt sese *Vigilia, Melancholia, Epilepsia, Convulsiones, Sternutationes crebrae, Haemorrhagia Narium immodica, &c.* Inter Medii Ventris Partibus adscribi solitos occurrunt *Syncope, Lipothymia, Tussis frequens*; Inter ultimum Ventrem affligentes habentur, *Vomitus, Malacia & Pica, Hydrops tam Ascites quam Tympanites, Alvi Profluvium, Ejus Adstrictio nimia, Ischuria*; Inter illos quibus Artus cruciantur, *Arthritidis species varia, &c.* Inter pluribus simul Partibus infestos, *Lues Gallica, Malum Hypochondriacum & Scorbaticum.* Præsertim *Suffocatio Hypochondriaca*, vulgo *Hysterica* dicta. Inter ceteros & indeterminatos, *Vulnera, & ab externo comprimente, Vulnerante, Casu, &c. ortæ Læsiones, It. Scabies, Lepra, &c.* De quibus omnibus cum plures, quæ extant, Scriptorum Medicorum observationes afferri possint, recensendis tamen illis paginas impendere tractandorum copia prohibet. Neque ideò pluribus licet occupari in determinando omnium Causandi Modo, quem tamen cupientibus in ipso Disputationis actu promptè explicabimus. Interim hoc loco ad imitationem SENNERTI *l. f. c.* generatim dicimus: Præfatos affectus, partim Spiritum & Humores agitando, partim Musculos Abdominis & ipsum Uterum, imo ipsum Fœtum concutiendo, partim alimentum subtrahendo, Naturam ad expellendum impellere. Remittimus quin etiam cupidum hujus doctrinæ Lectorem ad FR. STLV. *Pr. l. 3. c. 6.* nec dubitamus, quin percepto exinde modo, quo Melancholia, Vigiliæ, Alvi fluxus, Haemorrhagiæ, &c. Abortum conferunt, de reliquorum affectuum conferendi modo facile sit facturum judicium.

Licet non diffiteamur, quæ Alvi fluxum, & in specie Dysentericum, non levem nobis scrupulum injici ab Observatione WEDELII, quam HETDENREICHIIUS *Diff. cit. p. 33.* loquitur. Dum nimirum adseruisse illum refert, quod nullam viderit Dysentericam Gravidam occubuisse vel abortiisse, quin potius singulare robur se in iisdem observasse.

§. XL. Denique notanda *Vitia* in ipso *Fœtu* occurrentia. Nempe hæc sunt, quæ eum Utero molestum & inimicum reddunt, ut Orificii sui aperturam fundique contracturam ejus expulsionem suscipiat. Atque hic inprimis *Debilitas* Fœtus & afflicta *Valetudo* inculpanda. Si enim debilior fœtus fuerit, inquietus fit & se variè agitat, eaque agitatione Utero stimulos addit ad sui exclusionem. Nempe cum adultior quodammodo & perfectior molestiam aliquam percipit, aut Morbum contrahit. Si vero debilitas in *Mortem* terminetur, jamque Cadaver factus sit Fœtus, non potest non major Utero molestia ab illo, ut inutili pondere, accedere; isque, partim mole illius præter solitum gravante, partim tetris ex Cadavere exeuntibus vaporibus, partim ex eodem manante Sanie, ad expellendum stimulari. Huc spectat Fœtus ante *plenam conformationem Membrorumque confirmationem extinctus* aut *corruptus* vel in *Mucaginem resolutus*, culpam potissimum *Spiritus plastici*: ejusque vel infirmioris, (ob principia Parentum Seminalia minus efficacia) inque ipso adeo formationis negotio deficientis; vel per *affectus Animi* vehementiores aut aliter turbati. Quem quidem ideo Uterus exturbat, quod, occasione interitus illius, abrupto generationis negotio, gravetur ab adfluxu Sangvine, qui in augmentum & alimentum illi cedere debebat; Cumque sustinere tandem

copiam

copiam non possit, apertis Vasorum Osculis elabi eum
in Uterum finit: Unde per Menstruorum fluxum Via
Abortui sternitur. Non minus *Moles* Fœtus major in-
culpa est aliquando, ut ante justum Tempus excludatur.
Quando nimirum eam, quam ultimis alioqui gestationis
Mensibus habet, magnitudinem, prioribus aut mediis ac-
quirit, ut contineri tandem propter incrementa, quæ in-
dies majora fiunt, commodè non possit. Pariliq; ratione
Numero etiam excedens Fœtus, nostro potissimum in Orbe,
causa est anticipantis Partus. Si nimirum Gemini, aut Ter-
gemini, aut plures numero vel simul, vel diverso tempore
& per Superfœtationem concepti fuerint. Neq; enim no-
stris Mulieribus adeo congruit, quod de Ægyptiis ARI-
STOTELES *Hist. anim. l. 7. c. 4.* retulit; nempe eas multos
fœtus & facilè gerere & parere. Quam in rem facit E-
xemplum quod nuper ad Excell. DN. PRÆSIDEM Ratis-
bonâ relatum ab ipso accepimus. Fœminæ nimirum
Ratisbonensis, quæ cum per septimestre Spatium Uterum
cum molestiâ & dolore gessisset, elapso illo, præmaturū
passa partum, tres enixa est filias, quarum quæ secundo
prodiit mortua miræqve monstrosa fuit. Tametsi & hoc
hic ipse Casus confirmare videatur; Quod Fœtus in Vte-
ro mortuus non tantum suæ sed & aliorum, qui simul
cum ipso existunt, intempestivæ exclusionis causa sit, uti
docet SRLV. *l. f. c. §. 91.* Exstant & alia Abortus propter
Fœtum multiplicem facti Exempla. Mirum verò quod
refert AVICENNA citatus ab ALBERTO MAGNO *de Anim.*
l. 9. c. 5. quendam XXII. figuratorum abortum fecisse.
Item quod ipse ALBERTUS observavit LXX. figuratos abortu
rejectos. Fidem omnem superat, (dixerim meritò cum
ALHARD, HERM. CUMMIO *Diff. de Conceptione §. 6.*) quod

sibi à Medico narratum idem dicit: Mulierem nempe Nobilem CL. figuratos una vice ejecisse; Quodve de Comitissâ quâdam Hollandiæ, Comitissæ Hennebergæ Uxore traditur, Eam CCCLXV. unâ vice edidisse. Referenda ad hunc locum quoque *vitiosa Partium Fœtui adherentium & illum ambientium Constitutio*. Ut sunt *Hepar Uterinum* justo auctius; *Membrana* nimis tenues, ut movente se fortius Fœtu facile rumpantur; *Vasa umbilicalia*, quæ conjunctim *Chorda umbilicalis* nomine aliàs veniunt, malè ac ineptè conformata. Nempe vel nimis exilia & tenuia, qualia SENN. *l. c. p. m. 396* accusat: vel nimis breviora, e. g. vix Spithamæ longitudinem habentia, qualia observavit HILDANUS *Observ. 50. Cent. p. m. 121*. Scil. *Placenta Uterina grandior* Fœtus incrementa prohibet gravatqve. *Tenuè* nimis Amnion & Chorion si rumpantur, albugineum liquamen, quod Fœtum ambit nutritqve, dimittendo, alimento eum & munimento privant. *Vasa umbilicalia* justo exiliora facile accedente violento aliquo corporis motu, ut Vomitu &c. abrumpuntur, simulq; via nutritionis intercipitur. *Brevia* nimis cum fuerint crescens Fœtus in Utero materno paulatim Placentam abstrahit & separat. Abstracto autem Hepate Uterino necessariò moritur Fœtus.

§. XLI. Ad Causas NONNATURALES accedentes, quæ in Sanguinem totumqve corpus efficaces moderato usu illud conservant, immoderato destruunt, merito ordinatur ab AERE, ut Primate hujus classis. Hic *calidus & siccus* Sanguinem quasi inflammat, sicque Spirituascientiam ejus adauget; quâ adauctâ Spiritus in fibris Uteri exagitari, ipsasq; distendi & Abortum provocari supra innuimus. Neque improbable est SRLVII dogma *Pr. l. 3. c. 6. § 81.*
sum-

Summum Aëris æstus nonnunquam in Foeminis tenellis causam Abortus esse, quatenus non tantum Spiritus animales tunc consumuntur & dissipantur, sed insuper Sangvis universus nimium dissolvitur & fluidior evadit. *Frigidus* è diverso Aer incrassat Sangvinem, Spirituum proventum prohibet, impotentioresque ad agendum reddit, & sic perfectionem Foetus retardat, eumque debilem reddit. Accedit, quod frigus Utero veluti nervoso corpori inimicum sit. Hinc à solo frigore crebriores oriuntur Abortus, si gravidæ convenienti vestitu, præsertim quâ inferiora, sibi non prospiciant; propter liberum quem habet ad regionem Uteri aditum: Tumque dolor circa Renes exoritur, ad Hypogastrium descendit, & Nephritici doloris instar affligit; Juxta JONSTONUM *Id. Univers. Med. Pract. p. 714.* Ceterum maximam Frigoris ad Abortum concitandum efficaciam esse, si calidi humidique Aëris usus aliquando præcesserit, SUMMUS *Medicinæ PARENS* notabiliter edixit *aphor. 12. S. 3.* *Si Hyems australis & pluviosa, Ver siccum & Aquilonum fuerit, Mulieres quibus Partus in Ver incidit ex quâcunq; occasione abortiunt.* Cujus effati rationem quomodo GALENUS in *Commentario* explicare fategerit, SENNERUS docet in *Pr. p. 394.* Nobis autem eandem excutere nunc non vacat. Similiter secundum plurimorum sententiam Aër si *malignâ Qualitate* fuerit infectus, ingentem Turbam corpori inferens, ex domicilio suo propellit Foetum. Atque eâ etiam de causâ tempore Pestis, cum Aer inquinatur, frequentes Abortus fieri, Autores observarunt. Ejusdem efficaciam habetur Aër qui ex Terrarum cavernis, Lacubus, Cloacis aliisque locis sordidis prorumpens, aut extinctarum

Can-

Candelarum, (de quibus PLIN. l. 7. c. 7.) Cadaverum, similiaque foetentium rerum Atomis imprægnatus tertium spirat odorem, Gravidarum nares moleste ferientem: Quippe à quo abhorrentes Spiritus Imaginationem concitant, ejusque virtute ulterius turbati Foetus Occonomiam pervertunt. *Astrologorum* Curiositates utpote conjecturales, adeoque ut plurimum fallaces, quæque, etiamsi causarum vim præstent, supra Medicinæ potestatem habentur, nostras jam non facimus.

§. XLII. CIBUS & POTUS si in iisdem modus non observetur, Abortus etiam causa existunt. Nimia enim copia adsumti, uti aliàs non secus Corpora, quam Meretrices Adolescentium Mentis, ad perniciem adducit, juxta MERCATUM T. 1. l. 2. de Sanit. ita & Foetui eandem affert. Multus siquidem Cibus multum Chylum, multus Chylus multum producit Sangvinem, multus Sangvis Pethoram; de qua jam supra dictum. Quod uti salvis Ventriculi rebus contingit, ita illò minus validò existente, inque Chylificatione deficiente, si gravida quantitate nimia adfumen- di peccet, multæ Cruditates accumulantur; quibus in Sangvinem reddudantibus Cacochymia oritur varia, quam pariter supra aduximus. Imo verò ex Potus Ciborumque ingurgitatione, tum dolores Stomachi aliaque mala, tum Vomitus oboriuntur, antea inter Causas præternaturales commemorati. Neque tamen ideo non accusanda erit *Inedia*, quippe quæ tam Foetui alimentum subducitur, quam Mater debilitatur. *Qualitatis* vitium si insuper accedat, eo magis Abortui occasionem præbent Alimenta. Speciatim id faciunt Humectantia & lubricantia, qualia sunt oleosa & pingvia, item

item quæ pravi & mali succi Concoctionisq; difficilis sunt. Faciunt quoq; Aromatibus largiter conditi Cibi. Hi enim particulis volatilibus, subtilibus, acribus & penetrantibus Sangvinis massam saturantes, Motum ejus intestinum augent, Fervoremque & fluxilitatem majorem ei conciliant; unde per Vasa uterina promptius erumpit, Mensesque intempestivè cum jacturâ Fœtus prodeunt. Idem judicium esto de *POTU calidiori* facilèque fermentabili, ut Musto, Vino generoso, Sp. Vin., largiori haustu adsumto; vid. FOREST. l. 13. Obs. 12. Quamvis hoc in passu Naturæ nonnunquam aliquid concedendum: Noviqve ipse Juvenculam, quæ primâ vice gravida quotidie ferè Potu Vini Hungarici absque omni noxâ delectabatur. Nimiùm verò *frigidus* si fuerit Potus, calore Ventriculi obruto, Cruditatum proventum juvat; quibus postquam inquinatus fuerit Sanguis, Fœtum non tantùm non ritè nutrit, sed & lædit. Imò copiosior frigidi Potus usus, uti Viscerum Ventriculo accumbentium calorem obtundit, ita Uteri etiam & Fœtus calorem opprimere potest.

§. XLIII. Maximam insuper Abortum causandi vim habent Remedia quædam generosiora, tam Chirurgica, quàm Pharmaceutica, minùs cautè usurpata. Nempe *Venæ-Sectio*, inprimis si Saphenæ crurum aperiantur & multus Sanguis emittatur: Omnisque alia copiosa Sangvinis per *Arteriotomiam*, *Scarificationem*, *Hirudines* evacuatio. Medicamenta tam *Emetica* quàm *Cathartica* fortiora, præsertim acria & primis ultimisque gestationis Mensibus exhibita. *Diuretica* itidem valida, & quæcunque insignem acrimoniam, amarorem, aut aliàs abominabilem Saporem habent. juxta HIPPOCRATEM de Morb. Mul.; Sunt autem, quæ si acre quoddam aut amarum

præter consuetudinem ederint aut biberint, Fœtus perdunt, cum adhuc tenellus Fœtus extat. Inprimis verò omnia calidiora, i. e. quæ Sangvinis Massam in fervorem agunt, & in specie illa, quorum virtus in ciendis Mensibus probata est. De quibus omnibus, quomodo ad hunc effectum & affectum producendum concurrant & operentur, in proclivi quidem esset ostendere. Sed cum lucem huic doctrinæ sufficientem accenderit *SRLVIUS l. c. §. 85. & seqq.* idemque alii Pathologorum egerint, nolumus hanc operam nostram facere, svadente id inprimis brevitatæ proposito. Quòd ipsum abstinere etiam nos jubet à commemoratione singulorum, tum simplicium, tum compositorum, quæ sub generibus antè indicatis comprehensa, nigro Scriptorum Medicorum calculo notantur.

§. XLIV. Dantur etiam Medicamenta, singulari nec satis hætenus explicatâ ratione fœtui infesta, Uterumque irritantia, quæ ideò strictiori sensu, (nam generatim usurpata vox omnibus prædictis tribuitur) ἐκβολία (ἀπὸ τῆς ἐκβάλλειν i. e. ab ejiciendo, quod Fructum Ventræ cum impetu quasi ejiciant) appellantur. Atq; hujus generis quædam intus adhibita id præstare observatum, quædam foris saltem applicata & attacta id effectum dare perhibitum est. Ex his feruntur esse Pennæ vel Alæ Aquilarum pedibus Mulierum substratæ, Ungula Asini in suffitu adhibita, ut & Dracunculus, si ejus odor inspiratione attrahatur, aliaque plura. Quin Plantas quasdam in transitu saltem pedibus tactas vim Fœtui nocendi habere sunt qui autument. Quorum sententiæ hætenus accedere non unus nos scrupulus vetat. Crediderimus certè longiori morâ opus esse, ut vis aliqua à Vegetabili

ad Uterum Fœtumque penetret; adeoq; , pace secus sentientium , fallaciam causæ subesse dixerimus traditis de hac re Observationibus. Cum potius vi Imaginationis, dum Mater ex contactu Plantæ, quam suspectam habet, sinistra quid metuit, quam propriâ Plantæ Vi Abortus eveniat. Interim nolumus contemni Præceptum RODERICI à CASTRO, qui *l. 3. c. 22. de Morb. Mul. p. m. 272.* moderamen atque custodiam Gravidis præscribens, Ne Hortos frequentent imperat. Interna verò ἐμβόλια, alia quidem à plerisque Pathologis sub Abortus evolutione nominata inque vulgus ferè nota sunt; alia non adeò pervagatæ notitiæ, multisque innoxia habita, à certis tantùm Autoribus, notata sunt. Quorum aliqua, istis missis, hoc loco indicare operæ pretium arbitramur. Sic de *Radice Filicis* adnotavit ROLFINCIUS *Ord. & Meth. comment. l. 9. S. 3. c. 1.* ipsam peculiari causandi Abortum virtute præditam esse. *Linum* Fœtum expellere scribit SCHROEDERUS, *Thes. Pharm. l. 4. p. m. 110.* & de *Oleo Lini* Observationem habet HAGENDORNIUS *Eph. Germ. An. III. Obs. 216.* Ubi Uxor in gratiam Mariti semel atque iterum guttulis aliquot prædicti Olei utens, suborto fragore in Abdomine, excretoque per Muliebria cruore etiam coagulato, infeliciSSimè se vidit Abortum pati. In *Selagine tertia Thalii* vim ad depellendos Fœtus efficacissimam adesse, JAC. BRÉTNIUS tradit *Ephem. Germ. An. IV. & V. Obs. 149.* De *Campbora* Historiam refert PETR. BORELLUS *Obs. 98. Cent. 2.* cujus Pyxidi cum Mulier quædam insedisset, Abortum passa est.

§. XLV. Quâ occasione, & cum paulò supra Catharticorum meminerim, non possum quin de *Manna*, quoque quædam adjiciam. Hanc enim vulgaris opinio ab

omni culpâ absolvit, tutôque Prægnantibus dari posse creditur. Notavit tamen GOTTOFRED. SCHULTZIUS. *Ephem. Germ. An. VI. & VII. Obs. 241.* etiam ab illius usu concitatum Abortum. Nec ratio deesse videtur. Qvippe vis Mannæ laxativa in motu fermentativo consistit, propter quem cautè adhibenda, Gravidisqve minus conducibilis videtur. Accedit insimul, quod ista Gravida, quæ Mannæ Unc. j. Obstetricis svasu usa est, Ictero inquinata fuerit. Biliosis verò & calidis, hoc Purgans, licet aliàs mite satis, minùs convenire, hincqve majorem ejus quantitatem vitandam esse, & rectiùs inter Phlegmagoga quàm Cholagoga referri debere, WEDELIUS *de Medicament. Facult. l. 2. S. 2. c. 4. p. m. 143.* scribit.

§. XLVI. Cumqve hùc devolvimur, videmus campum nobis amplum aperiri excurrendi in agitatissimam à Medicis Controversiam de *Purgatione Gravidarum*. Sed retrahit animum calamumqve pagellarum angustia. Paucis tamen ut de mente nostrâ constet; Probabiliorem dicimus eorum sententiam, qui ab omni Gravidarum Purgatione minimè abstinendum esse contendunt. Gravidæ enim cum nonnunquam Morbis ex Cacochymiâ oriundis prehendantur, aut etiam alia indicantia Purgans exigentia adsint, Medicus haud inconsultè Medicamentum purgans adhibet. vid. HIPPOCR. *Aph. l. 1. S. 4.* Experientiaque Experientiæ opponi potest, cum certum sit, plures purgari Gravidas, non modo nullo cum discrimine & jactura Embryonis, sed felicissimo cum successu & recuperatione Sanitatis tum Matris, tum Foetus. Accedit hic Observatio Excell. LUDOVICI, quem sæpius observasse scribit HETDENREICHIIUS *Disf. cit. p. 25.* *Si Mulier consuetò aliàs purgante non moveatur, cum ta-*
le

le contra peculiares affectus detur, plerumq; ipsam fuisse impragnatam. Ceterum uti cautè & circumspectè in omni Mulierum Purgatione Medicum esse oportet, ne existimationis & famæ jacturam patiatur, quique summè conscientiosus esse debebat, tetram Conscientiæ maculam secum circumferat: (Absit enim ut omnibus fidem adhibeat, etiamsi vel jurent se non gravidas esse, sed mores & famam respiciat, Signaque tam ab internis quàm externis petenda sedulo observet, neque ex Verbis sed Corpore Indicationes desumat. Vid. HENR. ab HEER. *Obs. 14.* it. BINNINGERUM *Obs. Med.* qui optimè earum falsitates detexit:) Ita inprimis si gravidam esse aliquam norit, cautus sit & semper respectum habeat, tum ad *Morbum*, tum ad *Pregnantem & Purgans*. Nempe si *Morbum* absque Purgante remove potest, vitet hoc Medicamenti genus. Ubi verò necessum fuerit exhibere Purgans, tale eligat, quod clemens, mite atq; benignum, quodque magis abstersivâ aut incisivâ, quàm fermentativa vi noxium eliminat. Tutiorisq; usus hic erunt mitiora *Purgantia*, pariori dosi exhibita & stimulo salino congruo permista. Ad *Gravidam* quoque, nempe ejus Habitum, Vires, &c. & Gestationis tempus respiciat, majus enim damnum primis in Mensibus metuendum quàm mediis. Interim tamen legimus aliquas bene fuisse purgatas, quas eventus deinceps docuit per Septimanas duas, tres, Mensem unum, duos, tres, foetum gestasse. Vid. HETDENREICH. *l. c.* Purgantia enim non nisi in disposita agunt corpora. vid. MELCH. SEBIZIUM *de recta ratione purgandi, Diss. 4. Probl. 4.* ZACUT. *de Princip. Med. Hist. l. 3. H. 14.*

§. XLVII. Porro MOTUS & QUIES nisi debitè
E 3 se

se habeant, ad promovendum Abortum haud inefficaces sunt. Sicut enim diuturnâ & fere continuâ *Quiete*, ad quam Vitam sedentariam referimus, Spirituum activitas retardatur, torpidiorqve efficitur, digerendaqve non digeruntur, neqve absumenda absumuntur, & excludenda excluduntur, unde corpus vitiosis Humoribus scatere incipit, atqve Oeconomia animalis Matrisqve Foetusqve vitatur ac Abortus sequitur; vid. SCHENCK. *Obs. l. 4.* Ita nimius corporis *Motus* isqve vehementior Abortum ciet, quatenus agitatione quavis vehementi, sive voluntariâ, ut Saltatione, Equitatione, Vectione, &c. sive præter voluntatem Matris, ut in Lapsu, & sub Verberibus &c. contingente, concussis Visceribus aliisque corporis partibus, Uterus quoque & per consequens ipse Foetus concussionem patitur: Cujus vincula si fuerint laxiora & minus firma, mox solvuntur ac rumpuntur, sicqve ab Utero secedens Embryo cum Secundinis ad exitum urgeatur. vid. BARTHOL. *Hist. Anat. Cent. 4. H. 87.* & confer iterum STILVIUM *Pr. Med. l. 3. c. 6. §. 64. & seqq.* Qui se meminisse refert, nonnullis Fœminis ex sola Brachiorum elevatione non semel diversis gestationis Mensibus Abortum contigisse; putatque hoc fieri, quatenus tunc temporis premitur & angustatur Abdomen, angiturqve in Utero Foetus; Qui vehementius tunc pressus, facile ex Utero exprimitur, inprimis laxiore atqve Foetum minus firmiter adhærentem habente. Ex elevatione Oneris Abortum observavit BOURGEOIS *l. 3. c. 3.* Imò Motu corporis nimio Massa Sangvineâ incalescit, turgidiorqve Uterum afficit atqve Abortum hoc modo provocat, præsertim si æstivis in diebus contingat.

§. XLVIII. SOMNUS & VIGILIAE Matris & Foetus

tus Saluti, si ritè iisdem utatur Mulier, prospiciunt, sin-
minùs, ad Abortum etiam ducunt. Immoderatus quip-
pe diuque protractus *Somnus* Spiritibus torporem indu-
cit & Cruditates in corpore accumulât; Torpidiores ve-
rò Spiritus Generationis operi ritè non inserviunt, Cru-
ditatesque Fœtus Alimoniam corrumpunt, sicque nu-
trimento destitutus deficit. *Vigiliæ* contra si nimia fue-
rint, Spiritus continuo motu dissipant, exhauriunt, vi-
res prosternunt, adsumptaque cruda in Venas rapiunt,
imo Sangvinem nimium agitando nonnunquam fervi-
diorem reddunt, Morbosque acutos inferunt. Vid. BAR-
THOL. *Hist. Anat. Cent. 8. H. 70.* Adeò ut non possit non ex
malo & perverso harum Ufu Mulier abortire.

§. XLIX. Pariter RETENTORUM & EXCRETORUM
culpâ Abortus haud rarò accidit; *Excretio* enim nimia
Sanguinis quantum damnum Fœtui inferat, ex antece-
dentibus jam tum manifestum est. Hoc loco Hæmor-
rhoidum tantum fluxum modum excedentem supra com-
memoratis Sanguinis excretionibus accensemus. Quod
alios Humores concernit, nec horum evacuationem, si
in excessu peccet, innoxiam esse, vel Alvi fluxus docet, su-
pra juxta *Aph. 34. S. 5.* inter Causas præternaturales com-
putatus; uti & Urinæ Incontinentia. Similiter & *Re-
tentorum* culpâ Abortum oriri, ex antedictis haud diffi-
culty intellectu est, quando Colicam, Adstrictionem
Alvi, Ischuriam accusavimus.

§. L. Properamus jam ad vehementiora ANIMI
PATHEMATA, Abortus etiam, ut plurimorum Morbo-
rum, fontes & scaturigines. Spiritus enim potenter af-
ficientia, totumque Sangvinem alterantia, magnam in
Corpore turbam excitant. *Ira*, cui præ Viris nimium in-
dulgent

dulgent Foeminæ, juxta CAMERAR. *Syll. memorab. Cent. 10. P. 55.*, quantam vim in Corpus habeat, toto die docemur, nullaque Causa Abortus post Plethoram frequentior est quàm Ira vehemens. Turbatis enim & confusis inordinatèqve adfluentibus Spiritibus in Succensis, Massa Sangvinea similiter turbatur, & ad Uterum delata, exitum per vasa, simulqve Spiritus fibrarum rarefaciendo fundi contractionem & orificii apertionem urget; Atq; hâc ratione tenerum adhuc Fœtum nullo negotio ejicit. Si grandior autem jam fortiorqve sit, periculosam in Utero luctam excitat, quæ nisi tempestivè inhibeatur Fœtui exitum parit; cum Sangvis tali modo turbatus, non solum in Uterum sed & in ipsum Fœtum influat, Functionesqve Fœtus turbet. Vid. *SYLV. Pr. Med. l. c. §. 80.* Vide quin etiam eundem de *Terrore Animiq; Sollicitudine & Tristitia §. 71. & seqq.* aptissimè tradentem, quod & quomodo ad exclusionem Fœtus præmaturam conferant. Malumus enim Celeberrimi hujus Viri studium commendare, quàm rem benè ab eo actam iterum agere; deficiente in primis tempore & Chartarum spatio. De *Latitia* si quis quærat, possitne hic illa aliquid? minime negaverim. In magno enim & inopinato gaudio diffusi Spiritus dum quaquaversum abeunt ad omnes corporis partes commovendas, & ad tripudiandum quasi agitandas, avocantur à Fœtu, ejusqve ideo Sanitas & Vita summo periculo exponitur. Cumque Exemplis aliquot constet commotos nimium in effusè Gaudentibus Spiritus repentinæ Mortis causam extitisse, quidni & Abortum sic accelerari posse dicamus? Quod desiderium certarum rerum, vehementemqve *Appetitum* concernit, facile de ejus culpâ judicium fieri potest ex Picâ & Mala-

ciâ superiùs inter Res præternaturales notatis. Atque ad hunc censum pertinet quoque anxia *Veneris Appetentia*, furibundusque in eandem impetus, quo libidinosæ Gravidæ nonnunquam agitantur; exitiosa interdum Fœtui, propter nimiam Sangvinis aliorumque Humorum turgescientiam & impetuosiores exagitationem ac commotionem, Spirituumque concitatiores impetus. Quale Exemplum annotatum reliquit B. Dn. Avus meus, Dn. MELCH. POLISIUS, M. D. & *Professor quondam in hac Electorali Celebratissimus*. Imaginationis vires separatim nunc loqui non est opus, cum mediantibus Animi affectibus agat ferè illa, quicquid agit. Sicut ipsa mediante Abortus subinde originem habet ab Inspectione digladiantium, mortuorum, vel Laniatorum, aut suppliciiis affectorum, ab auditu repentini fragoris vel Tonitru, contrectatione improvisa, & similibus Rebus.

§. LI. Inter NATURALES ad Abortum disponentes Causas, TEMPERAMENTUM primo loco ponendum. Quod si *calidum* fuerit acrium & fervidorum humorum natalibus favet, Succiverò nutritii, in alimentum Fœtus cedere apti, pauperiem infert. Contra si *humidum*, & pituitosum fuerit, sicque *frigidum*, non solum nimiam humiditate Tonum Uteri destruit, verum & visciditate sua proventum atque adfluxum Sangvinis boni impedit; unde minor, quam par erat, Calor Uteroque Fœtuique accedit.

§. LII. Occurrit secundò in hac Causarum Classe Ætas tenerior & provectior. In Illâ enim, cum adhuc in statu augmentationis Mulier sit, individuique incremento Natura prospiciens omne alimentum in proprii corporis usum convertat, non invenit Fœtus unde alatur

& conservetur. In Hâc, fractis per aliquot Puerperia viribus, Spiritus minus agiles, & Massa Sangvineâ minus nutritiva; aut, si nondum Fœmina peperit, viâ nimis adstrictâ & Commeatus adeo nutritii Humoris ad Fœtum minus liber est.

§. LIII. Tertiò notandus HABITUS CORPORIS: tam *crassior*, quem HIPPOCRATES indice quasi digito monstrat, *aph. 45. S. 5.*; quàm *tenuior*, quem idem *aph. anteced. 44.* accusat. In illo enim commodus Utero & Fœtui incrementibus locus deficit, alimentumque dum in habitu Corporis vertitur, paucum Fœtui conceditur: In hoc itidem annonæ, ut sic dicam, inopia, i. e. Alimenti, quod Fœtus postulat, parum adest. Ut meritò culpandum veniat institutum earum Fœminarum, quæ cum tenues satis sint, arctiore Thoracis, per vestes rigidas iisque immisos asserculos ligneos vel eburneos, constrictione, Abdominisque compressione, operam dant ut magis extenuentur.

§. LIV. Quibus accedit quartò STATURA nimis parva, expansioni justæ Uteri & incremento Fœtus obstando. Nec non quintò HÆREDITARIA DISPOSITIO, quâ Uterum, quavæ Pelvim; dum nimirum ex Matribus debiliore Utero vel angustiori Pelvi præditis similes Filiae nascuntur, quæque adeo iisdem, quibus illæ, casibus faciliè subjiciuntur. Addunt etiam sextò REGIONES aliqui nimis calidas vel frigidas, à MASSARIA *Med. Pract. l. 4. c. 11. p. m. 577.* in album Causarum Abortus relatas. Harum verò vis omnis ab Aëre, de quò jam supra.

§. LV. Explicatis ita Causis præcipuis, tam Proximioribus, quàm Remotis, (ad quas SUPERNATURALES aliquas etiam referri à quibusdam non quidem immemo-

res sumus, sed deficiente nobis & otio & paginarum
spatio, recensendis illis immorari nolumus, cum exigui
in Medicina usus sit earum Notitia; quam comparare
tamen, qui volet, sibi poterit ex *Diss. Inaug. JUST. OR-*
TOLPH. MAROLDI de Abortu per Vomitus rejecto c. 7.)
haud difficile erit animò complecti DIFFERENTIAS Abortus
respectu earum occurrentes; ut iis determinandis singu-
larem impendere operam minimè opus arbitremur. Sic-
uti nec reliquas sollicitè exponere; Cùm hæc Doctrinæ
pars quæ nostrum affectū parùm lucis Curationi accendat.
Sufficiat itaque extremis quasi digitis hoc punctum at-
tingere, & quæ ratione Subjecti atque Objecti ejusque
Attributorum statuuntur Discrimina strictim adnotare.

§. LVI. Nempe *Subjecti* intuitu, Abortus alius
per *ιδιοπάθειαν*, alius per *συμπάθειαν* affectò Uterò con-
tingit. Estque (ut hoc etiam hic addamus, quod inter
Causas referre volentibus excidit) illius generis inprimis &
ille habendus, qui violenter, per admota extrinsecus In-
strumenta, diductò Orificiò internò Uteri concitatur.
Quemadmodum compertum est nostra ætate paucisque
abhinc Annis, scelestam quandam Veneficam Parisiis
Gallorum sexcentos & plures Abortus hòc modò pro-
vocasse, & *Pulverem*, quem vocavit, *Successionis* inde
præparasse.

§. LVII. *Objecti* s. ipsius Fœtus ratione, Abor-
tus, si *Formam* illius spectes, alius est Fœtus non-
dum ritè conformati, alius legitimè quoad membra
perfecti, alius mutili, alius monstrosi; sicuti Ratisbo-
nensis ille fuit, de quo §. XL. dictum est; Cujus effigiem,
deformitatem insignem monstrantem, apud Excell. DN.
PRÆSIDEM vidimus. Si *Habitus*: alius involucris adhuc

involuti; (ut in Partu maximè naturali ac legitimo accidere adserit HARV. *de Part. p. m. 251. & 341.*) alius iisdem exsuti & nudi. Si *Statum*: alius viventis & se moventis, alius mortui putrefactiqve aut indurati; it. alius integri, alius in frustra discerpti, &c. Si *Magnitudinem*: Nunc unius digiti articulum, nunc dimidium, nunc integrum digitum, nunc manum magnitudine æquans, interdum & major; aliàs habilior, aliàs macilentus ejicitur. Si *Tempus* aut *Ætatem*: Cum qvovis Mense Fœtum protrudi posse & protrusum fuisse, præter alios, unicus KERKRINGIUS in *Osteogeniâ Fœtum*, non exiguis sumptibus editâ, sufficienter demonstret; Abortus est Fœtus nunc bimestris, nunc trimestris, nunc quadrimestris, &c. Tandem si *Numerum*: Nunc unius, nunc geminorum, nunc tergemini, nunc plurium. Vid. supr. §. XL. It. RHOD. *Obs. Med. Cent. 3. Obs. 36.* HETDENREICH. *cit. Diss. p. 25.*

§. LVIII. Ad SIGNORUM Doctrinam nunc devenientibus, DIAGNOSTICA Signa primùm notanda veniunt, tam *παθολογικὰ* quàm *τοπογραφικὰ* & *αιθολογικὰ*. Et hæc verò & ista, quoniam partim ex Causarum descriptione patent, partim in Sensus incurrunt, partim a libi traduntur, (ut Morborum, quos accusamus, internorum, Temperamenti, &c.) Brevitati studentes sicco pede præterimus. *Pathognomonicis* autem Signis insistentes, ea tantummodo recensēbimus quæ imminentem Abortum patefaciunt.

§. LIX. Facti enim Aborsus Signa non prosunt Medico, nisi quatenus aliquando consulitur à Magistratu, vel aliis de Pudicitia Mulierculæ, quæ fœtus suos clanculum corrupisse dicitur. Quo in casu exploratis locis

locis Muliebribus per Obstetricem aut peritum Chirur-
gum, facile est pronunciare de Abortu recenter facto;
quia tunc adhuc sunt Genitalia madentia, mollia & ad-
aperta, ut facilè sit conjectatu, ruptum aliquid violenter
& ex Uterò expulsum esse. De Abortu verò præteritò
non est ita facilè pronunciare; quod rursus istæ Partes
coëant & paulatim redintegrentur: adnotante VARAND.
de Affect. Mul. l. 2. S. 4. C. 9. p. 311.

§. LX. Inter Imminentis Abortûs Signa, præter
ea, quæ ex Naturalibus & Præternaturalibus prægressis
Causis petuntur, insigne præ cæteris est *Lac*, ubertim ex
Mammis spontè defluens, juxta *aph. 52. S. 5. Mulieri Ute-
ro gerenti, si Lac copiosum è Mammis effluat, Fœtum
imbecillem indicat. It. 2. Epid. S. 6.* Lac enim tali in sta-
tu effluens, quia copiâ suâ probat absorptionem nullam
lactei nutrimenti fieri, per consequens quoque colligi-
tur, Fœtum, quoniam non absomit Lactis materiam, lan-
gvere, sicque Abortum imminere.

§. LXI. Metuendus porrò Abortus si *Mammae* ex-
tenuentur; dictitante iterum *Coo Aph. 57. S. 5. Mulieri
Utero gerenti, si Mammae derepentè gracilescant, Abortio-
nis periculum est. & aph. seq. Mulieri Utero gerenti Ge-
mellos, si altera Mamma gracilis evadat, alterum abortu
edit. It. aph. 53. Quia Fœtus corruptura sunt, iis Mam-
mae extenuantur.* Quia nimirum vel Sangvinem Chy-
losum deficere, vel eundem ob violentam Vasorum
rupturam ad Uterum ruere, vel aliò modò motum ejus
vitiatum esse, indicio est Mammarum flacciditas

§. LXII. *Sanguinis menstrui fluxus*, utpote Prægnan-
tibus & Lactantibus plerisque insvetus, juxta *aph. 60. S. 5.*

supra jam citatum, quod pariter Abortum praesagiat, ex
antè dictis facilè collectu est. Hoc tantùm hic notare
volumus: Quoniam nonnunquam hic Fluxus in Pletho-
ricis à benignò Naturæ stimulò dependet, & sine noxâ est,
uti §. XXXII. indicavimus, alia quoq; externa & concomi-
tantia Signa huic ex Sangvinis menstrui fluxu desumptæ
Diagnosi jungenda esse. Atque hoc etiam: Si in
Febribus ardentibus & continuis Mensium Fluxum Gra-
vida experiatur, tantò magis de Abortu timendum esse.
Cum ob Sangvinis insignem fervorem exigua spes sit
impetum ejus ad Uterum coërcendi. Quin etiam si aliàs
adversa corporis valetudine utatur, aut cum doloribus con-
flitetur, quæ utero gerit, subindeq; febricitet, summa Pru-
dentia & Cura opus esse, HIPPOCRATES *de Morb. Mul.*
scriptum reliquit. Atque eò ipsò indice digitò mon-
stravit indicium imminentis Abortus notabilius perversam
Prægnantis Valetudinem; sive Affectus pluribus
ante commemoratos.

§. LXIII. Inprimis verò mox futuri Abortus Indi-
cia sunt: Laterum Ventrisque superioris Coarctatio, ita
ut Epigastrium deprimatur & Hypogastrium elevetur;
Lumborum Coxarumque gravitas & ad motum segnities;
Ventris Lumborumque Dolores, ab Epigastrio ad Hy-
pogastrium & versus Pubem desinentes; secundum
Textum HIPPOCRATIS *l. i. de Morb. Mul. §. XXXV.* citatum:
Maximè verò Dorsi circa regionem Renum Dolores, die
Wehen im Kreuz / (de quibus in Partu legitimo & na-
turali quoque queruntur Mulierculæ) Capitis & Oculo-
rum Dolores, Ventriculi Morfus, Frigiditas Extremorum,
Animi deliquia, Horror, Convulsiones: Quæ si retrorsum
fiant, & velut comitiali Morbo afficiatur Mulier, Medi-
camen-

camentorum violentiâ procuratum esse Abortum, putat cum AETIO *l. 16. c. 19.* RODER. à CASTRO *de Morb. Mul. l. 4. c. 4. p. m. 286.* Sic & Dolorem qui circa regionem Rerum exoritur, si ad Hypogastrium descendat, & Nephritici doloris ad instar affligat, à nimio Frigore excitatum Abortum indicare, JONSTONUS autor est; uti jam supra §. XLI. innuimus. Dolores enim hi omnes eosque sequentia Symptomata, Membranas & Ligamenta, quibus Conceptus utero adhæret, tendi & divelli, Fœtumque Orificium premere, significant.

§. LXIV. Quod si Fœtus jam ante se validè movit, rarior simul languidiorque Motus evadit, cum Abortionis Tempus instat. Dein post varios conatus & tormina Aqua primum saniosa ab Utero profluit; loturæ Carnis similis, post cruenta, successive Sanguis purus, mox grumosus magnâ satis copiâ, denique ipse Fœtus formatus aut informis excluditur. Atque hic quidem non raro Sanguine grumoso totus obrutus. Unde fit, ut interdum pro Sanguinis grumô aut Molâ habeatur à Mulieribus. Quod ne fiat, certoque Abortus præsens cognoscatur, Excretum quodvis quod ab Utero venit, si paulò compactius fuerit, Aqua calida abluendum: Sic enim Conceptus cum Fœtu in conspectum veniet; aut constabit etiam, si nullus compareat, de nullitate Abortus. De quâ ut constet interest sanè Mulierum: Quandoquidem sollicitæ cupidæque Prolis Matres animo non parum anguntur, cum jacturam Fœtus se fecisse experiuntur: Cum tamen sæpè non fecerint, sed fallantur ab ignavis parumque attentis Obstetricibus, Abortum ex solo Sanguinis menstrui abundanti fluxu judicantibus, de inspectione verò excretorum parum sollicitis.

§. LXIV.

§. LXV. Excutienda ulterius Signa PROGNOSTICA seu ad Prædictionem facientia. Quam de Abortu prolaturi, meritò ipsum pronunciamus Affectum Terroris & periculi plenum, cum ferè semper sub illo Fœtus, sæpè etiam Fœminæ de vitâ periclitentur. Est enim violentior naturali Partu, ut HIPPOCRATES docet *de Nat. Puer. it. l. 1. de Morb. Mul.* Certè Abortiones majorem molestiam quàm Partiones adferre solent. Mater quippe ob deperditionem Sangvinis, ex ruptione vasorum, violentâ ortam, aliaque incommoda, utpote Syncopen, Diarrhœam &c, præsertim si diutius perseverent, quidni deficiat? Vid. RIVERIUS *Obs. 6. Cent. 1.* VARAND. *l. c. p. 343.* Neque ulla citra aliquam violentiam Abortio contingit, siue ex Medicamento, siue Potatione, vel ex aliâ re quapiam contingat. Vis omnis autem Naturæ inimica; inprimis cum Uterus Pars corporis admodum sensibilis & principalis, juxta superius tradita, habeatur. Periculosius malum est, si Uterus ulceretur aut Inflammationem contrahat. Nullas vidit servatas AETIUS, quibus in Abortu, seu post eum Convulsiones supervenerunt. Aliquando propter Inflammationem & Obstructiones Partium genitalium fit, ut Sanguis non egrediatur ex Uterô, sed intus putrescens recurrat ad superiora; unde Febres æstuosæ, Palpitationes Cordis, Cardialgiæ, & similia Symptomata valde funesta

§. LXVI. Ratione *Subjecti*, in Primiparis Abortus periculosior est; utpote inadsvetis dolores pati, & angustiores vias habentibus. Item graciles admodum aut valdè crassæ Mulieres ex Abortu periclitantur: Illæ propter infirmitatem; Hæ propter constrictionem Locorum, per quos Fœtus excluditur.

§. LXVII. Est etiam periculosior Abortus sextò, septimò aut octavò Mense contingens, propter auctam Corporis in Fœtu molem; quàm primis qui fit Mensibus, ubi adhuc tenerior existit Fœtus.

§. LXVIII. Abominabilem quoque Abortum faciunt Symptomata ipsum insequentia, & per sat longum tempus, imò per totum vitæ cursum durantia. Uti sunt Sterilitas, (interdum pro causa habens insignes lacerationes, quæ tamen non semper Conceptionem foecundum prohibent. Vid. EPHEM. GERM. *An. IX. & X. Obs. 62.*) Uteri debilitas, Fluor albus, Mensium anticipatio, nimius eorum Fluxus vel totalis Suppressio, Uteri Proci-dentia, Stillicidium Urinæ perpetuum, &c.

§. LXIX. Interim tamen & sine insigni noxâ interdum Gravidæ abortiunt. Nimirum si fuerit Uterus humidior & laxior. Imò Monspeliensibus Fœminis Abortus conferre ad facilitandam Conceptionem refert VARANDÆUS *l. c. p. m. 344.* Quia scil. expurgando illas, locos muliebres exsiccare videntur. Videtur etiam HIPPOCRATES *6. Epid.* ex Abortu commodum promittere: Dum vult Abortum sex dierum masculinum conferre ad Mensium Suppressionem: Quod forsan de illis accipiendum venit mulieribus, quæ non commodè expurgantur menstruis Periodis, & ideò valetudinariæ existunt; Quia per ejusmodi Abortus Viæ illæ obstructæ aperiuntur, & Sangvis allicitur ad Uterum, qui antea parcius fluebat.

§. LXX. Plura ad Prognosin pertinentia tradant alii. Nobis ad alia properandum. Nempè ad exponendam METHODUM MEDENDI Abortui. Eam verò dum aggredimur, monendum in primis est, in Præservatione tantum futuri & imminentis mali omne Medentis nego-

tium positum esse. Nam factus Abortus restitui nequit, Curatioque quam post Abortionem suscipit Medicus tantum in eò consistit, ut intempestivè editum Fœtum, si vivus prodierit, roboret, ipsumque & Matrem inter vivos conservet; Tuncque non Abortui, sed Infanti debili, Matrique Puerperæ medelam facere dicitur.

§. LXXI. Duplici verò modò suscipitur Præservatio Abortus juxta PLATERUM *Pr. T. 3. l. 2. c. 3. p. m. 480.* Vel enim instituimus illam antequam conceperit Fœmina, vel postquam jam concepit.

§. LXXII. Antequam gravida est Mulier, ipsamque imprægnatam esse constet, (quòd certè illa, si Virum post Puerperium non admiserit, cognoscet) diligenter antè omnia perpendendum: Ultrum & quæ nam Causa in Corpore lateat, ob quam, licet concipiat Fœtusque formetur, eum tamen usque ad justum Tempus non retineat & perfectum vitalemque edat?

§. LXXIII. Cognoscet hoc Medicus observando Fœminæ antea Aborsum passæ Constitutionem. An nimirum vel Plethorica vel Cacochymica existat? vel alio aliquo affectu vexata sit? vel an Uterus culpandus veniat, quodque ejus Vitium sit?

§. LXXIV. Si itaque nimia Sangvinis spirituosioris Copia, Corpus præter modum replens, Vasorum refectioni, aut Fœtus suffocationi occasionem dederit; Victu tenui, blandorumque acidorum usu, ut & V. S. & Scarificatione imminuenda est.

§. LXXV. Si Cacochymica adsit Dispositio, & totum Corpus mucore viscido, vel ferosâ colluvie, vel Biliosis aliisque noxiis humoribus plenum observetur; tunc Corpus purgandum venit, tam Vomitu quam Secessu: Ut &
coacer-

coacervatæ in primis Viis Cruditates eliminantur, & in Sangvinem receptæ Impuritates separentur ac evacuentur. Ad *Vomitum* concitandum duo Medicamenta mihi sufficiant, *Mercur. Vit. & Sap. Vomit. Sylv.*; quæ Dosi paucâ & Sapore nullo, aut tamen exiguo nec ingrato prædita, seqviori Sexui, utpote præ Viris delicato, commodè offerri poterunt. Licet enim *Croco Metallorum* vim egregiam Vomitus excitandi haud derogem: Quoniam tamen nominatum Medicamentum ut plurimum Vino infusum propinatur, ex eoque suborta nausæa fieri potest, ut omne Vinum deinceps Mulieres respuant; (uti quandam Matronam, post exhibitum tale infusum adeo omne Vinum abhorruisse, ut cum nausæa ad Sacram Synaxin semper accederet, ex relatione *Optimi Præceptoris* DN. D. RIVINI, *Medici Lipsiensis Clarissimi*, gratâ mente recordor,) potius alia juvat exhibere, à quibus nil simile metuendum.

§. LXXVI. *Purgantia* si adhibenda veniant, optima & tutissima quidem erunt ex Vegetabili Regnò petita, non tamen rejicienda omnino ex Minerali venientia. Sic si Lympha seu viscida, seu tenuis exorbitet, sic dicta Hydragoga & Plegmagoga conducent. Uti sunt: *Rd. Jalap.* vel potius *Resinâ ejusdem*, *Gum. Gott. Colocynth. ejusq;* & *Trochisc. Alband. Extractum*, atque *Mercur. dulc.* Qui ultimus loco stimuli & ut incidens additus, in Lymphæ vitio optimè conducit, si viscida nimis fuerit. Quo in casu præmitti quoque possunt *Incidentia* alia, vel insimul Purgantibus addi, in primis *Salsa & Amara*. Si Bilis vitium foveat *Cholagoga* erunt efficacia, ut *Rhabarb. & Scammon.* Siq; Bilis simul volatilitate peccet non sine fructu *Acida* præmittentur.

§. LXXVII. *Sudore* etiam si Cacochymica dispositio tolli possit, ille provocandus. Et condu-

cent eò fine in Pituitosâ Cacochymia maximè, quæ præter vim aperiendi Poros simul Pituitam viscidam incidunt, ut *Decocta & Essentia Lign. Guajac. Sassafr. &c.* At verò in Biliosâ Cacochymia, in qua sanè Diaphoresis plurimum conducit, ex Observatione BINNINGERI *Cent. 1.25.* (ubi Cacochymiam biliosam omnibus irritis spontaneò & copiosò Sudore curatam proponit) optima erunt Sudorifera subacida ut *Misl. Simpl. Sp. Lign. & similia.*

§. LXXVII. Ceterum ut felicius faciliusq; succedat tum quæ per Alyum, tum quæ per Corporis Habitum fit Evacuatio, in Abundantiâ Massæ Sangvineæ V. S. præmitti poterit, svadente MAUR. HOFFMANNO *Disp. de Sang. Tb. 62.* Denique ut Cacochymia fundamenta penitus subruantur, juxta diversitatem Humoris peccantis, nunc quidem *Martialia*, nunc verò *Terrea Absorbentia*, nunc *Aromatica* atqve *Salina*, hæcque tam *Volatilia*, quàm *Fixa*, nunc *Acida*, nunc *Amara*, nunc *Oleosa*, nunc *Aquea*, nunc *Spirituosa*, exhibenda sunt. Quorum omnium usus multo maximus est in expugnandis Chronicis illis Malis, Hypochondriacò, Scorbuticò, Gallicò, Fluore albò, &c. inque aliis affectibus supra propositis. Quem verò distinctius hoc loco ostendere, omniumque quibuscum Foemina non gravidæ conflictantur, Morborum ad Abortum disponentium Curam evolvere, nec fert institutum nostrum, nec materiae ubertas.

§. LXXVIII. In Uterò si vitium lateat, isque ab aliquâ Intemperie inbecillis sit; præmissis, si necessum fuerit Universalibus, *Corroborantia* adhibeantur, & talia quidem, quæ simul respectum ad causas Intemperiem, facientes habeant. Utramque, quod ajunt, paginam in Intemperie frigidâ & humidâ, præ cæteris frequen-

qventiore, absolvent Aromata, ut *Antopbyll. Galang. Cass. Lign. Macis, &c.* Plantæ & Plantarum partes aromaticæ Utero primariò dicatæ, ut sunt *Meliss. Rut. Fl. & Fol. Rosmar. Lavendul. Artbemis. Macis, &c. Galban. Styrax,* quibus cum paria faciunt *Castoreum & Succinum.* Composita quoque & alia quæ in Officinis prostant adhiberi poterunt, ut *Conf. Dianis. Diacalamintb. Diagalang. Bals. Embr. &c.* In aliâ Intemperie alia convenient, quæ apud SENNERTUM in Praxi & alibi legenda, cum nobis non permittatur de iis fusiùs hoc loco agere. Hæc Medicamenta tam internâ variâ quàm externâ sub formâ Lotionum, Balneorum, Fomentationum, Suffumigiorum, Linimentorum, Pessariorum aliâque commodâ applicaveris. Ab *exulcerato & sanioso Utero* si profectus sit & ultra timeatur, (uti meritò timetur,) Abortus, *Mundificantia* primùm, tum *Consolidantia & Siccantia* adhibebit Medicus ægrotae Sanitatem exoptans. Præcipuus hic usus *Vulnerariorum Veron. Beton. Prunell. Millefol. Ros. Rad. Bistort. Sympb. maj.* ex quibus additis nonnullis Utero amicis, ut sunt *Puleg. Meliss. Calend. Fl. Cbeir. Sem. Lin. &c.* (quorum Virtute eò citiùs Uterus corroboratus Saniem emittet) Decoctum parari ad mentem VOLCKAMERI *Epbem. Germ. Ann. IX. & X. Obs. 62.* atque per Siphonem injici in Uterum poterit. Quo ipsò commodè etiam uti licet ad præcavendam Exulcerationem, si ab Excoriatione Uteri, vel aliâ ejus læsione, per Abortum inductâ metuatur. Atque in hoc Casu illicò, post ejectum Fœtum & ejus involucra, injici debet, ut apertò adhuc Uterò liberior Medicamento aditus & Saniei exitus sit. Estque bis in die per octiduum continuanda injectio. Cessantibus deinde Lochiis, aut aliàs desinente Saniei effluxu, svasu laudatè

Autoris, Balneum Aquæ dulcis cum convenientibus Herbis paretur, noctuqve Pessus ex Uterinis & blandam vim adstringendi habentibus, subdatur Matrici. Exacto autem Mensis spatiô, reversôq; solito Mensium fluxu, Siphonis usus reiteretur. Quæ omnia laudatus VOLCKAMERUS felici cum successu instituit. Internè parili ratione Medicamenta convenientia exhiberi poterunt, e gr. *Corall. rubr. Ebur. Ocul. Cancr. &c.* in convenienti vehiculo e gr. *Aqu. Meliss. it.* Electuarium ex Conservis ac Conditis convenientibus cum Syrupô idoneô paratum. &c. Ita, accedente congruâ Diætâ, pro Causarum diversitate, antequam Mulier iterum concipiat, futurus Abortus evitari potest.

§. LXXIX. Postquam verò prægnans jam est Fœmina, ut Utero inclusus Fœtus conservetur & ad legitimum usque Tempus retineatur, is labor, hoc opus est Medentis.

LXXX. Quo in negotio ut ritè versetur, monebit non tantùm Gravidas de fugâ omnium, quæ supra ex Rebus Nonnaturalibus & Externis inter Causas retulimus; sed & in emendandâ præternaturali quavis Constitutione, s. Materni Corporis s. ipsius Fœtus illa fuerit, sedulum se præbebit: Ut, quantum possibile est, præmatura Orificii Uterini apertio & Fundi Contractio præcaveatur.

§. LXXXI. Longum verò nimis foret exponere hœc locô singulas, quas vocant, Indicationes, singulis, quos in Ætiologia proposuimus, Affectibus eorumque Causis convenientes, simulvè Materiam ostendere omnibus congruam. Neque id pensum opinor quisquam nobis dederit, cum non unius Disputationis ea res sit. Quamobrem, ut compendiô de agendis hœc in Casu pariter ac agendorum Instrumentis aliqua tradamus, fert animus
Tripli-

Triplicem, quem vulgo appellant, Remediorum Fontem excutere, atque præcipua, quibus Abortum in prægnantibus amoliri licet, Præsidia ita ostendere, ut quibus potissimum Causis, quænam & quomodo opponenda sint appareat.

§. LXXXII. In FONTE CHIRURGICO primum sese offert VENÆ SECTIO. Remedium certè, si cautè & cum judiciò adhibeatur, generosum & efficax ad præcavendum in Gravidis Abortum, quoties ob Sangvinis materni Abundantiam s. Plethoram ille metuitur; Aut Febres acutæ ingruentes ipsum post se tracturæ videntur; aut aliquis insignis Sangvinis fervor eundem minatur. Id quod Experientia loquitur, Ratio confirmat, Principes quique Medici fatentur. Non desunt tamen qui aliter sentiant, omnemque ab omni Gravida Phlebotomum procul esse jubeant; urgentes Hippocraticum illud efatum *apb. 30. S. 5. : Mulier Uterum gerens Venâ sectâ abortit, &c.* additâ ratione: quod Foetus nutrimentò suo privetur, dum Sanguis subducitur. Quos tamen minimè audiendos arbitramur, utut ipsi §. XLIII. V. S. ad Abortum conferre dixerimus. Namque HIPPOCRATIS sententiam de liberali nimis Evacuatione, quâ ipsius ævo Medici utebantur, ad heminas aliquot Sanguinem mittentes, intelligendam esse, jam pridem RODER. à CASTRO. *de Morb. Mulier. P. 2. l. 3. c. 2.* & ZACUT. LUSIT. *l. 1. de Med. Princip. Hist. 32.* inculcarunt. Atque ad hanc præfatam rationem accommodari posse, minimè negandum. Nos autem cum supra V. S. ad Causarum censum revocavimus, tum similem excessivum Sangvinis educationem, tum in Subjectis exsangvibus institutam, nec non ratione Temporis & Locis inconvenienter susceptam, atque carbone notavimus. Atque adeò non sine causâ
hoc

hoc locò in Abundantiâ & Fervore Sangvinis cautè & cum iudicio adhibitum *ut a hoc Condyper* commendavimus. Nempe ut innuamus: Non cuivis Fœminæ in Abortum propendenti promiscuè secandam Venam; nec sine Observatione certarum Circumstantiarum, nempe Quantitatis, Temporis & Loci.

§. LXXXIII. De quibus ut clarius Mentem explicemus, modumque ritè & tutò administrandi hanc Operationem in præcautionem Abortus paucis ostendamus, dicimus: Gravidæ Plethoricis si Vires aliæque conditiones V. S. permiserint, non nisi moderatè admodum educendum Sangvinem; Nec nisi aliud Necessitas jubeat, aliis adeò quàm mediis Gestationis Mensibus, præsertim quintò; Nec per Venas adeò inferiores quàm superiores. Nam per inferiorum puta, Saphœnarū Sectionem Sangvinis fluxus ad Uterum rapitur, & Menstrua provocantur. Utut observatum sit, aliqui in Meretriculis Abortum studio hac ratione concitare volentibus, etiam ipsas inter initia Gestationis innoxie apertas fuisse. Primis autem ultimisque Mensibus, cum in illis quidem Plethora adeò non urgeat, in his adultior fœtus abundantem Sangvinem promptius in suos usus convertat, vix videtur Evacuatione opus esse. Quod tamen ita accipi volumus, ut non negligatur hoc remedium, sicubi manifesta exuberantis Massæ Sangvineæ indicia primis ultimisque Mensibus sese offerant. Atque ea propter notanter diximus: Nisi aliud Necessitas jubeat. Quippe quæ urgente etiam Secundò Mense, *juxta* STLV. l. f. c. §. 86. & 157. Tertiòque, nec non Nonò, *juxta* OBSERV. MASSARIÆ, feliciter cedere posse V. S. minime negaverim. Tanetsi adeo non probem, eorum institutum, qui facilitandi Partus causa paucis ante

ante imminens legitimi Partus Tempus diebus hanc Evacuationem svadent; satius existimantes cum ZORNIO *l. c.* §. 92. differre eam, donec conatus Parturientium jam urgeant, tumqve in pedibus præcipuè eandem instituere. Quantum verò ad Morbos acutos, magnum periculum portendentes, spectat, sciendum est, quod in illis nunquam cunctandum, neq; adeò sollicitè Mensium ratio habenda, quin potius semper initium Morbi attendendum, anteqvam Vires agrotantis labascant, Morbusqve invalescat. Ita enim præsentaneum Gravidis levamen adferre licet, Morbumqve in herbà, quod ajunt, opprimere. Quam in rem vid. Observationem CAROL. RATGERI *Ephem. Germ. An. VI. & VII. Obs. 204.*

§. LXXXIV. Post V. S. occurrunt CUCURBITULÆ SCARIFICATÆ: Quarum usus itidem esse potest in Delicatioribus V. S. abhorrentibus Plethoricis, aut Morò acutò laborantibus; Ita quidem, ut partibus potissimùm superioribus applicentur. Forsan & NON SCARIFICATÆ usum habent in instanti Abortu, ubi jam Sangvis emanare deprehenditur. Paris enim conditionis Hæmorrhagia hæc esse videtur cum Mensibus ubertim fluentibus, de quibus HIPPOCRATES *apb. 50. S. 5.* scribit: *Mulieri si voles Menstrua sistere, Cucurbitulam quam maximam Mammis adpone.*

§. LXXXV. Succedunt HIRUDINES, quæ pariter Vicariæ V. S. habentur: Sed probè anteqvam in usum trahantur depurandæ, & partibus etiam superioribus, ut Scapulis & Brachiis potius, quàm inferioribus admoventæ sunt.

§. LXXXVI. Accedunt FRICTIONES, commodæ imprimis Fœminis habitioribus & corpulentis, quibus propter negatum corporis motum fuliginosa excrementa in corpore subsistunt, Sangvinisq; Crasin & Motum cum

periculò Abortus pervertunt. Utiles etiam, si in Artubus instituantur, pro derivandis Catarrhis tenuioribus ad Pectus ruentibus, & Tussim, perq; hanc Abortum, cientibus.

§. LXXXVII. Sistant se quoq; FASCIAE & SUBLIGACULA, apta Ventres Gravidarum sustinere, concussionemq; validiorem Foetus prohibere. Quibus uti itidem licet in Tussi vehementiori, cumq; Metus est, ne ab inevitabili Corporis Motu sinistri quid accidat. Maximè ultimis Mensibus, cum grandior graviorq; Foetus laxationem ligamentorum Uteri ejusq; descensum inducere potest. ZACUTUS LUSITANUS *Obs. 152. l. 2. Pr. Med. Admir.* speciatim laudat Zonam ex Coriò Equi marini confectam, vel in defectu hujus ex Coriò Lupinò paratā; quæ Coria occultam qualitatem habere pro retinendo Foetu in Uterò, seqve præstantissimum semper hoc remedii genus expertum esse, adserit. Verùm nescio nunquid potiores partes in hoc auxiliò sint Imaginationis & fiducia Matris, multum sibi de illò promittentis, quàm occultæ alicujus Qualitatis.

§. LXXXVIII. Ad FONTEM PHARMACEVTICUM accedentes offendimus in primo limine *Medicamenta Laxativa seu Lenientia*; à quibus plurimùm auxilii promittere sibi possunt Gravidæ, si propter obstructions Alvi pertinaces, aut primarum Viarum impuritates, Flatibus Ructibusque ansam præbentes, aut Hypochondriacam Affectionem, vel Nchuriam, (nam solutâ Alvò etiam Vesica ad Excretionem stimulatur, juxta LANGIUM in *Miscell. Eur. VI. p. m. 15.*) Abortum timeant. Ea autem non indiscriminatim omnia commendare sustinemus, sed certa quædam & probata, sine insigni commotione Ventrem ducentia seligimus. Ut sunt: Decoctum *Rad. Poly-pod. Fl. Acac. Sylv. Tamarind.* & ex his cum Sero Lactis paratus

paratus *Tartarus Laxativus simplex*, de quo BARTHOLIN.
Cent. 5. H. 21. Pulpa Cass. & Passul. Syr. Viol. & Ros. solu-
tivus, Electuarium Diaprun. simp. & Lenitivum Nico-
tai. Tametsi enim *Cassiam* propter Flatulentiam Hyste-
ricis minus prodesse WEDELIUS *de Medicament. Facult. l.*
2 S. 2. c. 4. p. m. 143. perhibeat; Et B. ETTMÜLLERUS *in Annot.*
MSS. ad Pharm. Diff. Ludov. Stranguriam ab illo atque
Dysenteriam ob vim ejus Diureticam & fermentativam
excitari ex FALLOPIO adserat; Attamen minimè repudi-
andam hanc (ut ACTUARIUS eam vocavit) Prægnantium
Medicinam arbitramur, dummodo rite corrigatur adje-
ctis aut superadfuratis Carminativis. Sunt hujus generis
etiam Clysteres Lactei, similesq; non acres ex Herb. Emol-
lientibus & Abstergentibus cum Aqv. simpl. aut Brod.
Carn. addito Saccharo aut Melle, Oleoque ac Salis tan-
tillo parati. Dico, *non acres*; Nam acres, dum nimis sti-
mulant, vicinumque Intestino recto Uterum irritant,
Abortui potius fores pandunt. Idemque faciunt Laxati-
va Aloëtica. Aloë enim, præter Amarorem insignem fœ-
tuique inimicum, Vim *ἀνασφαινωτικήν*, i. e. Vasorum oscu-
la aperiendi habet, nec non Tenesnum subinde causatur,
Alvumque obstructam post eam, quam præstat solutio-
nem, relinquit. Quamobrem minimè etiam congruere
existimamus Gravidis usum Pilularum Francofurtensium,
similiumque ex Aloë paratarum; ut ut sciamus eas à non-
nullis & commendari & usurpari.

§. LXXXIX. Seqvuntur *Purgantia* propriè dicta:
Quæ quidem minimè negligenda sunt, cum Cacochymia
Gravidis negotium facit, Humoresque Turgentes tum
affectus alios excitant, à quibus Uterus in consensum ra-
ptus ad Abortum disponitur; tum ad ipsum Uterum Fœ-
tumque tendunt, & utriusque statum turbant. Dum-
modo

modo ut §.XLVI. indicatū est, circumspectè adhibeantur. Ex eorum autem magnò numerò non aliud magis commodum tutumque videtur, quàm celebratissima nostris temporibus *Jalapa*, seu in Pulveris formā exhibeatur, seu parata inde *Resina* accipiatur. *Scammoniata* enim & *Colocynthina*, nec non *Efulina*, propter acrimoniam quam habent eximiam, Gravidis non sine damno propinari, jam pridem agnoverunt attentiores Practici. *Rhabarbarum* autem & *Senna*, etsi tantā violentia non operentur, propter amarorem tamen & ingratum Saporem Jalapæ meritò postponuntur.

§. XC. Excipiunt hæc *Vomitoria* nempe Blandiora, nec validè adeò commoventia E. g. Aqua tepida cum Oleo, & similia; quæ non nisi tunc in usum vocanda, quando adsumtum improvisò Venenum aut alia noxia adsumpta adhuc in Ventriculo stabulantur eumque exercent.

§. XCI. Post hæc venimus ad *Diaphoretica* & *Hydrotica*; quæ non possunt non ambabus, quod ajunt, Manibus amplecti, cum profectò non alia magis, quæ ad evacuantium Classē pertinent, Medicamenta, quàm hæc ipsa Gravidas ab Abortu præservare idonea sint. Præterquam enim quod proficuum in aliis causis abortivis debellandis operam præstant, plurimum conducunt, quoties ab Inflammatione aut Erysipelate Uteri malum hoc proficiscitur. Nec non, quoties à febribus malignis aut aliis acutis aut alio Sangvinis fervore idem eventurum videtur. Cæterum cum duplicis generis hæc habeantur, nempe volatilia & Fixiora; illa quidem in acutorum Morborum principiis interdum locum habere possunt, e. g. *Mixt. Simpl.* aut *Tinctur. Bezoard. Spir. & Sal. volat. C. C. &c.* In aliis autem casibus tutiora sunt, quæ sub hoc genere con-

continentur, e.g. *C.C.phil. preparat., Unicorn. ver. & Fos-*
sil., Antimon. diaphor., Bezoard. mineral. simpl. & compos.,
Pulv. Bezoard. Senn., Specif. Cephal. Mich., &c. in Aqvis ap-
propriatis e.g. *Acetos., Acetosell., Card. bened., Scabios., Ve-*
ron., &c. commodè propinata.

§. XCII. Ulteriùs prostant in hoc Fonte *Alterantia*
omnis Generis, quorum alia refrigerandò, alia calefacien-
dò, alia siccandò, alia acidum temperandò, alia Sal lixi-
vum Bilis demulcendo, alia aliâ ratione Causas Humoro-
fas diversas, diversimodè ad Abortum conferentes, auffer-
runt. Alia Spiritus vel deficientes reficiendò, vel tumultu-
antes coërcendo; Alia Tonum hujus vel illius Partis &
inprimis Uteri corroborandò, alia Foetum debilem re-
creandò plurimùm ad præcautionem Abortus contribu-
unt. De quibus verò singulis sigillatim tradere, quave
in causâ speciali hæc vel illa speciatim prosint, exponere
non sint Instituti nostri ratio. Saltim quæ Uterũ Foetum-
que roborandi peculiarem vim habere per Experien-
tiam hætenùs comperta, atq; hinc κατ' ἐξοχὴν Præsidia.
Abortum præcaventia dicta sunt, aliqua ex Triplici Natu-
ræ Regno petita adscribemus. Talia sunt ex REGNO VE-
GETABILI: Fol. *Vitis, Quercus, Myrti, Sangvisorb., & Mille-*
fol., Salv., Meliss., Beton.; Fl. Balaustr., Ros. rubr., Tunic.; Rad.
Tormentill., Bistort., Caryophyllat., Galang.; Sem. Plantag.
(de quo VELSCHIIUS, *Mictom. 66. Cent. 3.* refert, quod illius
Drachm. f., ex Ovo sorbili gestationis tempore adsumta,
plerisq; Monspeliensium Fœminarum familiaris ad Abor-
tum præcavendum Medicina sit) *Cardam., Coriandr. præ-*
parat., Gran. Cherm., (quæ prædicto Plantaginis Semini ad-
jecta multo feliciorum effectum præstare, laudatus VEL-
SCHIIUS l. c. perhibet.) *Pom. Cydon., Citr., Arant., Granat.,*
Nuc. Indic., jugland., & Moschat., Myrbalani, Ossa Dacty-
lorum,

lorum, Caryophylli, & maximè Antophylli, (ob singularem vim Uterum confortandi Mutter-Nelken Germanis dicti.) Cinnam., Mastich., Thus, Sangu. Dracon., Corallia præsertim rubra. Quorum unicâ Dosi Foetus jam septimestrem in Ventre Matris per aliquot dies mirè tumultuantem quietum reddidisse, Exper. Dn. RIVINUM memini. &c.

§. XCIII. EX ANIMALI REGNO *Typh. & C. Cerv. Os Cord. C., Corn. Alc. ejusque Ungul., Unicorn. Animal., Test. & Ocul. Cancr., Astacorumq; Succ., Lap. Bez. Orient. & Occid., Pellicul. ex Ventricul. Gallin. extract., (quas pulverisatas aurei pondere cum Vino jejuno Stomacho adsumendas communiter præcipiunt) Margarit., Mat. Perl., Cor Pull. columb., (quod vivum & adhuc pulsans deglutitum prodeuntibus jam guttis Sangvineis, Foetus incredibiliter roborare inque Uterò continere refert PETR. à CASTRO in Meth. ad Prax.) Astragalus & Coagul. Lepor., Pingued. Scroph., quæ nondum peperit, Ungul. Urs., &c. EX MINERALI: Terr. Sigill. & Japon., Bol. Arm., Miner. Mart., Unicorn. Fossil., Magnes, Aetites, Jaspis, aliq; Lapid. preciosi, Ambr., Succin. Atque ex his plerisque uti varia præparata, e. g. Aqua Cinam. Meliss. Beton. fol. Vit. (quàm SENNERTUS speciatim conferre docet, quando ob Foeminarum Picam Abortus timetur,) Querc., Ros.; Spiritus it. Rosar., Mastich., Caryophyll., Meliss.; Oleaq; Nuc. Mosch., Cinam., Mastich., Caryophyl.; Conservæ Meliss., Fl. Salv., Tunic., Ros., Acetosit. Citr., Syrupi Granat. & Cydon., Mastich., Corall., Acetosit. & Cort. Citr.; Caro Cydon., Condit. Nuc. Ind. Jugland. & Moschat. condit., Myrobal. condit., C.C. phil. preparat., Ocul. Cancr. preparat. &c. Extract. Tormentill., Galang. Essentiæ Ambr., Succin., Salv., Tincturæ Corall., Fl. Tunic., Ros., Mart. hujusq; Croc. Salia Astac., (ab HARTMANNO in Pr. Chym. specificè commendatum*

datum) C. C., Meliss., &c. Et Composita: e. g. Bals.
Embr. August., Pulv. contra Abortum Eorund., Spec. dia-
margarit. frig., Diacorall., Diarrhod. Abbat., Diatrionsant.
Aromat. Rosat., Conf. Alkerm. compl. & incompl., Placen-
tul. Norimberg. mellita, Ungventum Comitiss., de Cort.
Castan. Montagnan. Emplastra contra Hern. & raptur., &c.
in Officinis instructioribus prostant: Ita in varias ulterius
formulas intus extusque adhibendas redigi possunt, & à
variis redacta leguntur. Quarum exempla apponere,
modumque adhibendi simul adjungere nulli negotii res
foret, dummodò tempus & pagellarum angustia id per-
mitterent. Interim ex immensò numerò duo hìc suffi-
ciant: Alterum Internum HORSTII (Obs. 23. l. 1. P. 2. ab illo
licet aliò institutò quàm Abortum præcavendi, præscri-
ptum:) Rec. Bals. Embr. Unc. ij., Aqv. Cinam. Unc. j., Ma-
gist. Perl. Corall (pro quibus Pulveres præparatos rectiùs
fortasse quis acceperit) ana Scrup. ß. vel Gr. XV, Man-
Christ. Perlat. Dr. j. sem. M. F. Potio. Alterum Externum,
quòd GREMSII est: Rec. Pingued. Scroph. quæ nondum
peperit q. v, Ciner. Erynac. q. s. F. Linimentum, quo Uteri
regio illinatur. Notandum quoque, ex prædictis aliqua
instar Amuletorum usurpari & vel de Collò suspendi, vel
Brachiis alligari e. g. Rd. Tormentil., Astragal. Lepor.,
Jaspid. & in primis Ætites. Aquila Lapidem; Quem quidem
speciatim sinistro Brachio alligandum præcipiunt, cum
foemori sinistro ad motus Partum accelerare, & nisi Fœtu
educto removeatur, Uterum ipsum extra locum suum di-
movere perhibeatur. De eò videri possunt PLIN. SOLIN.
AETIUS, DISCORID. LEMN. AGRICOL. ALDROVAND. BOET.
STLV. l. c. à ZORNIO Diff. s. alleg. §. XCVII. & CUMMIO
Diff. supra cit. de Conceptione, Cap. ii. in fine. Quo-
rum

rum hic ex SCHMOLLII *Manuali Rerum memorab. c. 18.* etiam Arborum Fructus retinere si in summitate earum Aetites alligetur, tradit. Simili ratione operari dicuntur *Rad. Malv., Parietaria, Lapis Lazuli & Samius*, ut & *Sardonius*; de quo MATTH. UNTZERUS. *Op. Med. Chym. de Nephritid. l. 1. p. m. 933.*

§. XCIV. Tandem comparent *Anodyna*. E.g. *Laud. Opiat. Putv. anodyn. Ludov. ejusq. Ess. s. Tinct. Opii, Magist. anodyn. ROLFINC. &c.* Præstantissima ad retardandam præmaturam Fœtus exclusionem, quoties dolores enormes vel Uterū, vel alias corporis partes exercent & Abortus imminere deprehenditur: Inprimis si cum Corroborantib9 antedictis ritè conjungantur; aut etiam debitis cum Cautionibus, (de quibus WEDEL. in *Opiolog. THILING. in Anchor. Salut. Sacr. & OL. WORMIUS in nuper editâ Dissertatione de Somn. & Somnifer.* pluribus consuli possunt) adhibeantur.

§. XCV. Fontem denique Diætheticum lustrantibus, proficua ad Abortus Prophylaxin Graviditatis tempore instituendam præsidia offeruntur: *Aër* temperatus & svaveolentibus effluviis plenus, aut saltem purus ingratique odoris expers; *Cibi εὐχομοι & εὐπεπτοι*, *Potus* mediocriter spirituosus, aliaque plura, quibus omnibus verò sollicitiùs nominandis, atque ad Causas speciales referendis, operam impendere nolumus, ne videamur iudicio Lectoris nihil tribuere. Quandoquidem rectè perceptis illis, quæ de Rerum Non naturalium culpâ in concitatione Abortus superiùs tradita sunt, inque acquisita fugiendorum, quæ ex hoc fonte manant, notitia, facilè opinamur colligi posse, quænam ad hujus vel illius Causæ præternaturalis abolitionem rectè petantur.

§. XCVI.

§. XCVI. Hæc sunt, quæ pro ingenii tenuitate de gravissimò Abortus Malò Chartis commisi. De quibus si quis ita me sentire existimet curatè satis omnia & appositè scripta esse; næ! ille fallitur, Metuo quin potius ne passim aliqua vel incuriosè omissa, vel improvidè commissa occurrant. Quorum tamen Veniam ab æquò Lectore mihi promitto, si cognoverit paucarum Horarum hunc Laborem esse, natumqve extra proprium Musæum, inter varias compellationes, quæ attentò adeò animò non esse siverunt scribentem. Tantoq; spes mihi veniæ major est, quantò obsequiorem meliora monentibus, cupidioresqve indies plura discendi animum profiteor. Ad extremum Deo O. M. pro concessâ hætenus Studiis Conatibusqve meis Gratia devotissimò Corde amplissimas gratias ago. Utqve in posterum saluberrimam servandorum Hominum Artem feliciter exercere liceat, id Eum per Vulnera Psychiatri nostri JESU CHRISTI humillimè rogo.

Nobilissimo atq; Clarissimo
DN. KALDENBACHIO,
Med. apud Meserizenses Practico,
Affini honoratissimo,
Ingenii præcellentis specimen,
Disputatione Solenni DE ABORTU
PRO-LICENTIA,
Obtinendi Summos in Arte Medicâ Honores
Edenti
l. m. q. bac:

Conscendis Cathedram, PATER in quâ Clarus AVUSq;
Excellens quondam, non sine honore, stetit.
I Ut

Ut PATER hîc pulchrè stetit olim Clarus, AVUSq;
Excellens, sic Tu non sine honore stabis,

*Fausta acclamationis ergo cum Voto
omnigena prosperitatis*

app.

PRÆSES.

Non unâ Medici siveverunt crescere nocte,
Fungorum solitò more favente solo:
Verùm opus est studio; nam magna labore parantur,
Nec sinè sudorum fonte corona datur.
Nobilis & Sacræ qui cultor strenuus Artis
Hactenus audisti dogmata Apollinea,
Te nunc Nobilitas Medici manet, atqve laborum
Qvos suscepisti, præmia digna capis.
Gratulor hunc Titulum: Praxinqve exopto peramplam:
Ac inter Medicos sis *χαρεινός*, age!

*Paucissimis his avitam atq; paternam medendi
felicitatem Nobilissimo Domino CANDIDA-
TO, Cognato suo Charissimo, cordiculus ad-
precatur*

Gothofredus Samuel Polisius,

Med. D. Ejusqve Prof. Publ. Extraordinarius:
S. R. I. Acad. Nat. Curios. Collega & Civitatis
Francofurtanæ Physicus Ordinarius.

Dum, CALDENBACHI, sexûs seqvioris ABORTUM
Sectaris, raram materiem Medicis,
Arguis Alberti Te Magni filium & edis
Materiem dignam viribus Ingenii.

Gratulor

Gratulor hos ausus! Qveis nomen grande adipisci
DOCTORIS Medici sic Tibi ritè Licet.

*Solemnibus Honoribus CL. Dn. CANDIDATI
& Amiciss. Compatrie benevolè assurgit*

M. Jacobus Saurius,
Past. Lagov.

RIvus sis vivus, gemino de fonte resurgens
Arte Medendi Homini Patris Aviqve clarus.

Rivus sis vivus, Cœlo Phœboqve probatus,
Undis, qvas fundunt, splendidior, Charites.

Rivus sis vivus, dùm vis describere ABORTUM,
Turgens, insurgens, accumulatus Aqvis.

Qvas VEHR RIVINUS, nec non POLISIUS, undant;
Doctum TE reddit Nobilis hæcce TRIAS.

Rivus sis vivus, bellè Praxis Tua cedat,
Gratulor ex Animo, prospera qvæqve precor!

*Ex Nomine Præcellentis DNI. CANDIDATI, Compa-
tris perqvàm Dilecti, alludens, applaudeb.*

Theodorus Rollius,
Eccl. Bröiz.

EMbryo qvô pactô sit conservandus ab Ortu
In Uteri claustris, perbenè cuncta doces :
Suscipis id meritò, qvum stet TUA meta laborum,
Femineus Sexûs postea dona dabit;
Auguror : Ecce! Tibi Laurum promittit Apollo,
Det DEUS, ut Laurus commoda plura trahat !

Pauca hæcce

*Nobiliss. atq; Clariss. DNO. DOCTORANDO Honoris, Amo-
ris & Gratulationis ergò ἀλεκαεδίως fundebat*

Lucas Kühn /
Math. & Med. Cult.

Clli Charites finxere pium sine crimine pectus,
Quem non fucatum prodit amica manus,
Quem sibi Piërides gaudebant esse sodalem,
Hunc socium lauri Præses Apollo jubet.
Scilicet ex meritis Podalyrius ipse poposcit
Ut decorent doctum laurea ferta caput.

*Ita Clariss. Dno. Candidato Fautori & Amico
suo intimo, affectum amplissimum con-
testaturus, paucis applaudebat*

Joh. Sigismundus Hayn,
Fraustad. Polon.

Dum, KALDENBACHI, naturam scribis Abortus,
Te justum partum sistis Apollineum.
Scilicet immoto flammans quæ lumine Lumen
Solis fert, vera est progenies Aquilæ;
Et foetus Phoebi est, præclarum qui jubar artis
Aspexit firmâ mente Machaoniæ.
Verùm, si tantùm peperit Tibi laudis Abortus,
Quæ verus partus nomina magna feret?
Auguror, ut fluvii pelagi volvuntur in undas,
Sic rivis auctus Pontus honoris eris.
Nec lymphæ deerunt illi, vel nomina cujus
Languentis possunt ritè sedare sitim.

*Felicici hoc augurio Kalbenbachium suum ad
Honores Doctores adspirantem
prosequebatur*

Joh. Joachimus à Röber,
Nobil. Siles.